

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Slekstraat 20 (Damme, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021A540
Maart 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie.....	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren.....	12
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.4	Assessmentrapport.....	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied.....	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering	14
1.4.1.2	Geplande werken.....	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	18
1.4.2.1	Landschappelijke situering	18
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie.....	22
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis	24
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden.....	24
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	33
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	40
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	46
1.5	Synthese.....	49
2	Bibliografie.....	51

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 4: Bestaande RW-put weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 5: Doorsnede nieuwe bebouwing (bron: opdrachtgever).	16
Figuur 6: Synthese geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 14: Opbouw van het stadsareaal op de doorsnede door de Zwingeul ter hoogte van de weide Solvay, met vermoedelijke locatie plangebied met een rode contour	25
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).	26
Figuur 16: Schematische voorstelling van de verschillende landschappen van het wadgebied in relatie met de waterstanden. HWs: gemiddeld hoogwater bij springtij, HWd: gemiddeld hoogwater bij doortij, LWs: gemiddeld laagwater bij springtij (Bron: Baeteman, C. p.4.)	33
Figuur 17: De Zwinstreek omstreeks 1300. De groene zone betreft ingepolderde schorren. (bron: Termote, J. 2012).	36
Figuur 18: Het havenareaal van Damme op de kaart van Deventer, ca. 1550, het plangebied is aangeduid met een rode contour (bron: Termote, J. Zwaenepoel, A. 2020: p.16).	38
Figuur 19: De stad Damme door Marcus Gerards, 1562 met aanduiding van de publieke gebouwen de waterwerken en de poorten (bron: Termote, J. Zwaenepoel, A. 2020: p. 23).	41

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het plan van Joannes Blaeu, ca. 1649 (Bron: NGI Cartesius).....	42
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op een plan uit 1702, geprojecteerd op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: NGI Cartesius).	42
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	43
Figuur 23: Plan van de versterking Damme door kapitein de Contreras, 25 februari 1832 (Brussel, Legermuseum, Kaarten en Plannen, Fonds versterkingen, Damme A/1)	43
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	44
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	44
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	45
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	46
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	47
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	47
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	48
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	48

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

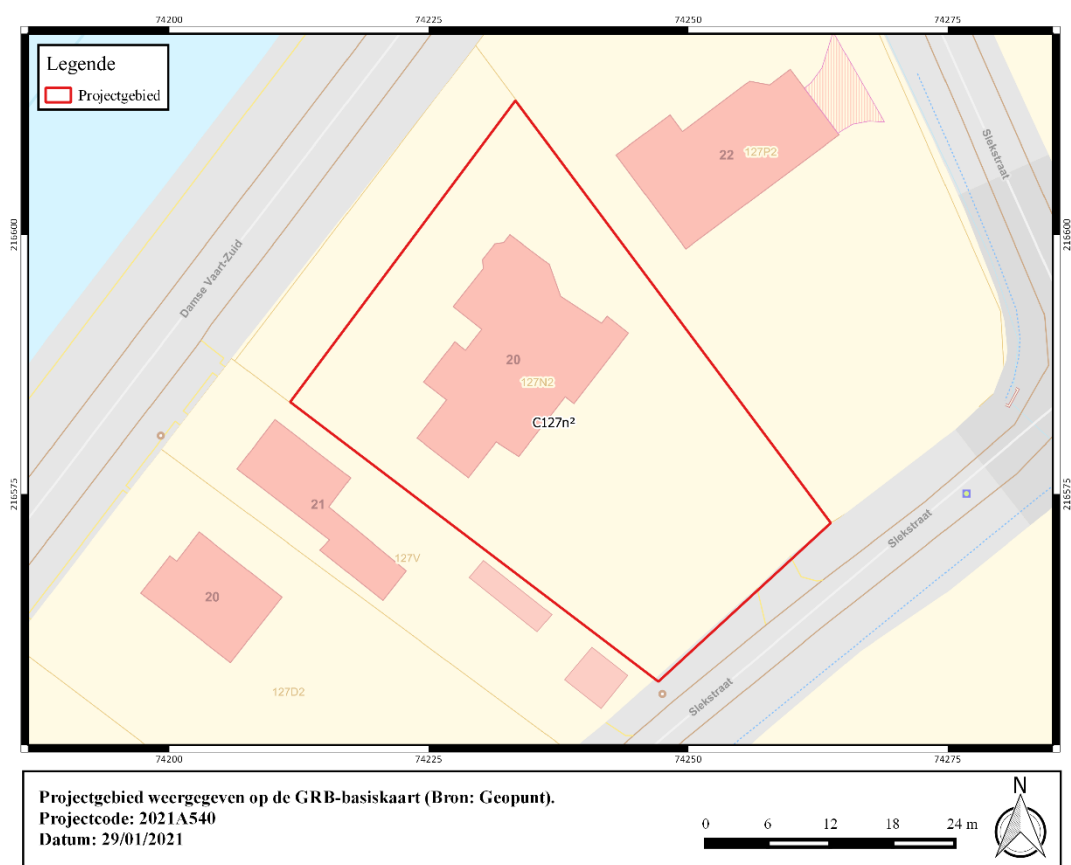
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

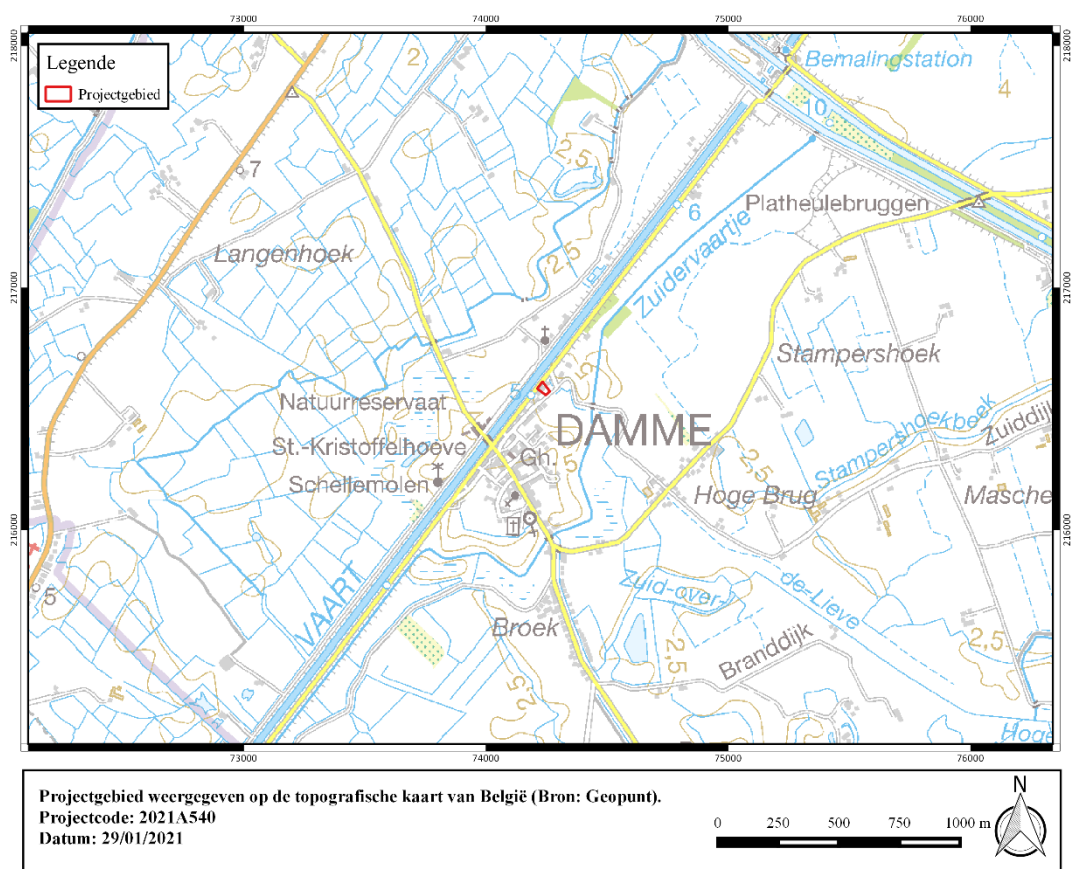
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Damme
	Deelgemeente	/
	Postcode	8340
	Adres	Slekstraat 20 8340 Damme
	Toponiem	Slekstraat 20
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 74186$ $Y_{\min} = 216550$ $X_{\max} = 74285$ $Y_{\max} = 216619$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Bart Bot (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	Frederik Roelens (Raakvlak)	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksoopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Damme. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 1377 m², vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Damme Sleestraat 20 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Damme, in de provincie West-Vlaanderen. Damme is omgeven door een uitgestrekt polderlandschap op 6,5 km ten noordoosten van Brugge en op 12 km ten zuiden van Knokke-Heist. De stad grenst ten westen en noorden aan Oostkerke, ten noordoosten aan Lapscheure, ten oosten aan Moerkerke, ten zuiden aan Vivenkapelle en ten zuidwesten aan de Brugse deelgemeenten Koolkerke en Sint-Kruis. Het plangebied grenst ten noordwesten aan de Damse Vaart-Zuid en ten zuidoosten aan de Sleestraat. De stadskern van Damme (Markt) situeert zich ruim 300 meter ten zuidwesten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

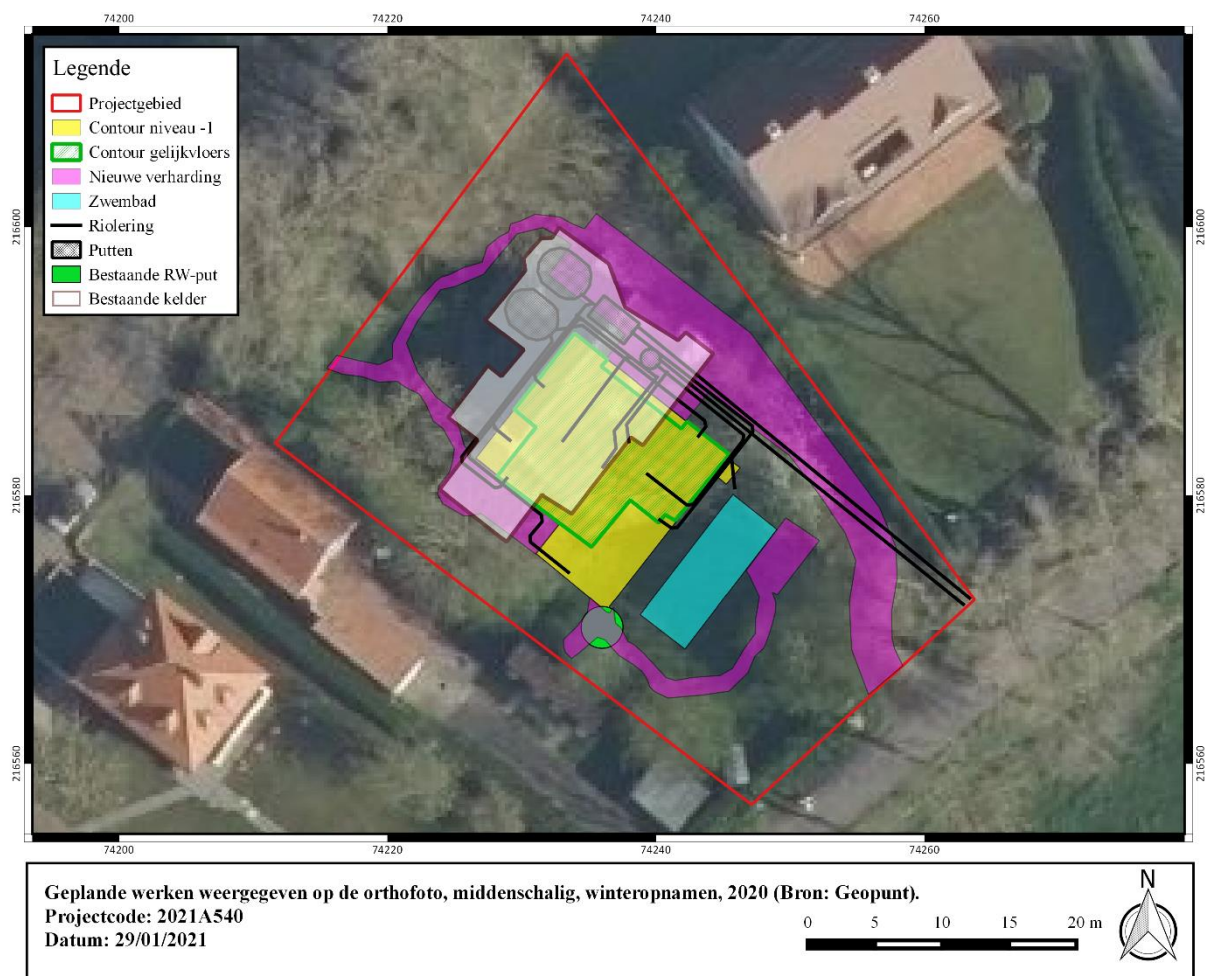
De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 1377 m².

Binnen de projectgrenzen situeert zich een gebouw met een oppervlakte van ca. 235 m². Dit gebouw is op heden volledig onderkelderd tot een diepte van ca. 2,5 m-mv. (3.34 m TAW). Ten zuidoosten van het gebouw is een RW-put aanwezig.

Figuur 4: Bestaande RW-put weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 6: Synthese geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

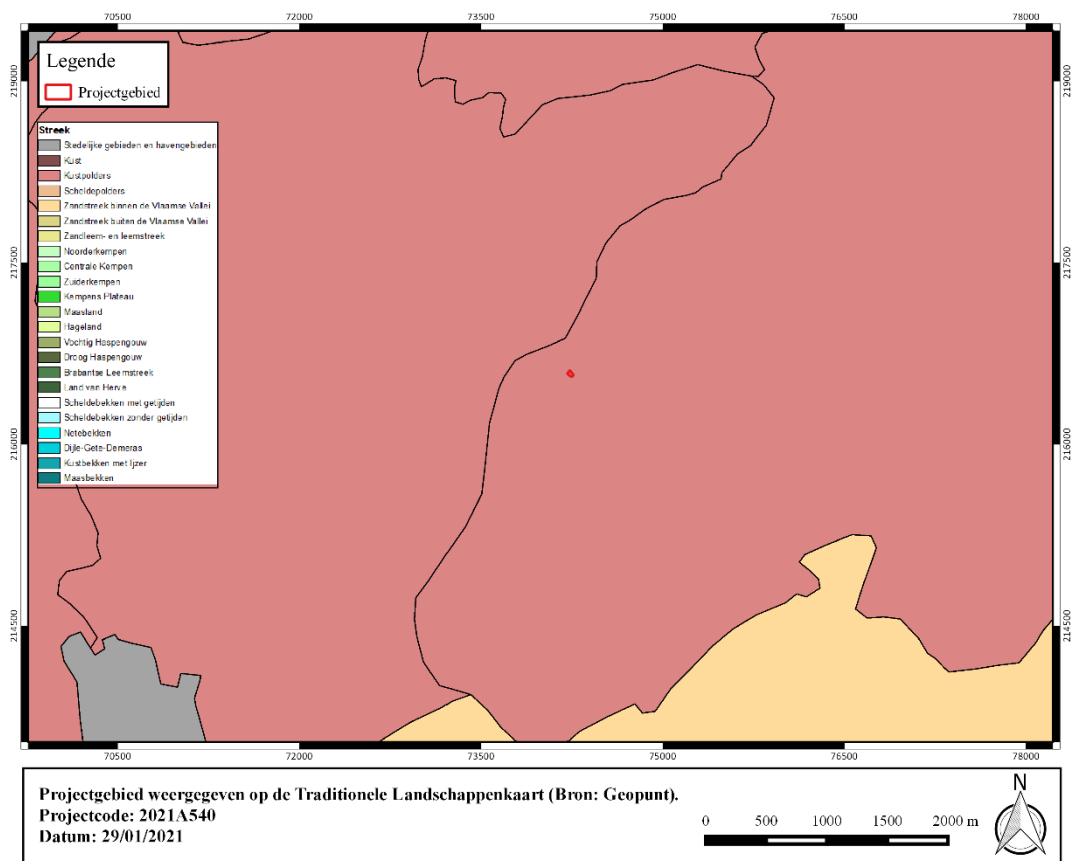

1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

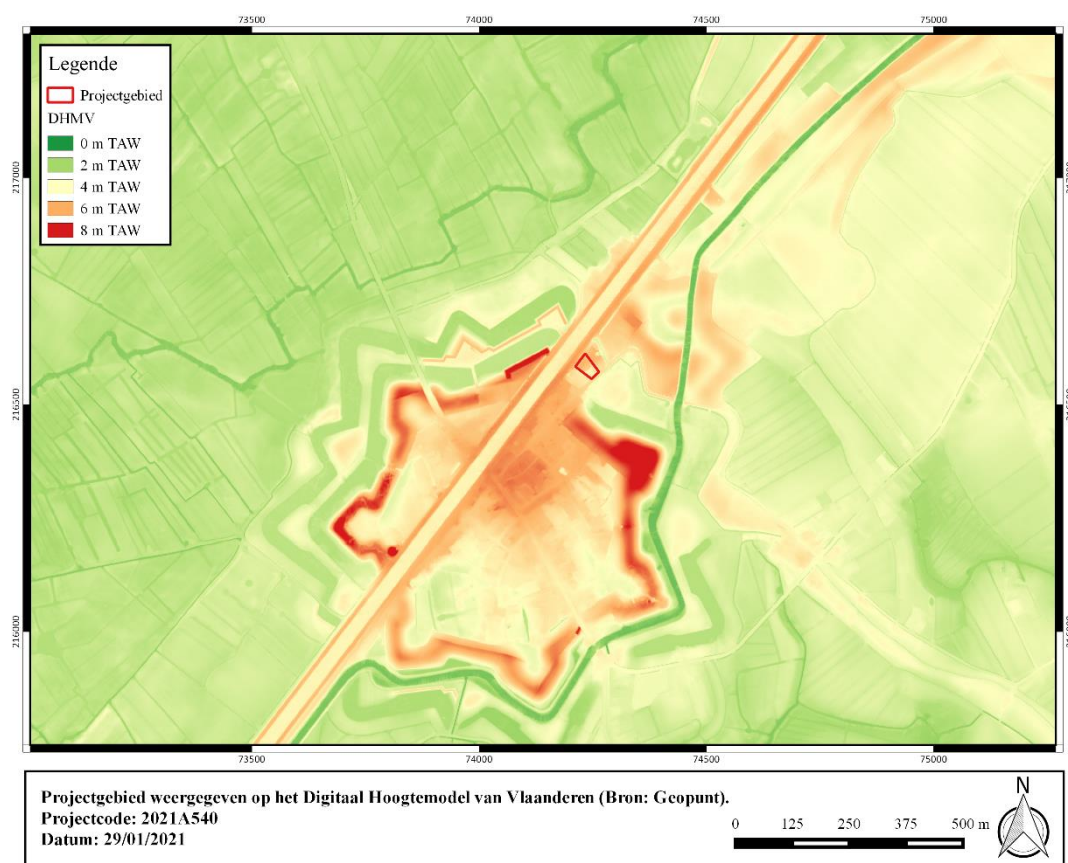
1.4.2.1 Landschappelijke situering

Het projectgebied is gelegen in de kustpolders,

De vestingen van Damme zijn nog duidelijk te herkennen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen. De stadskern van Damme is tot ontwikkeling gekomen op een kreekruggrond. Ter hoogte van het plangebied zijn langsheen het verloop van de Damse Vaart duidelijk opgehoogde dijken waar te nemen. Dit verklaart waarom het plangebied afloopt in zuidoostelijke richting. Het projectgebied situeert zich op een hoogte van ca. 4.2 – 5.6 m TAW.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

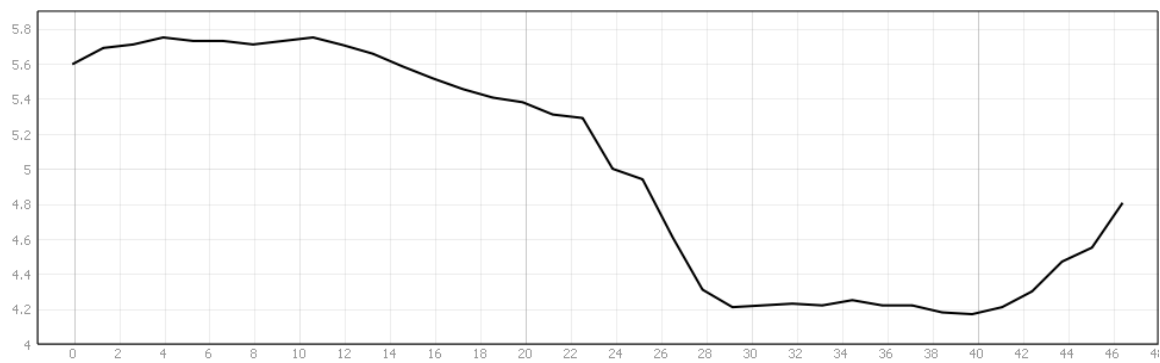

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

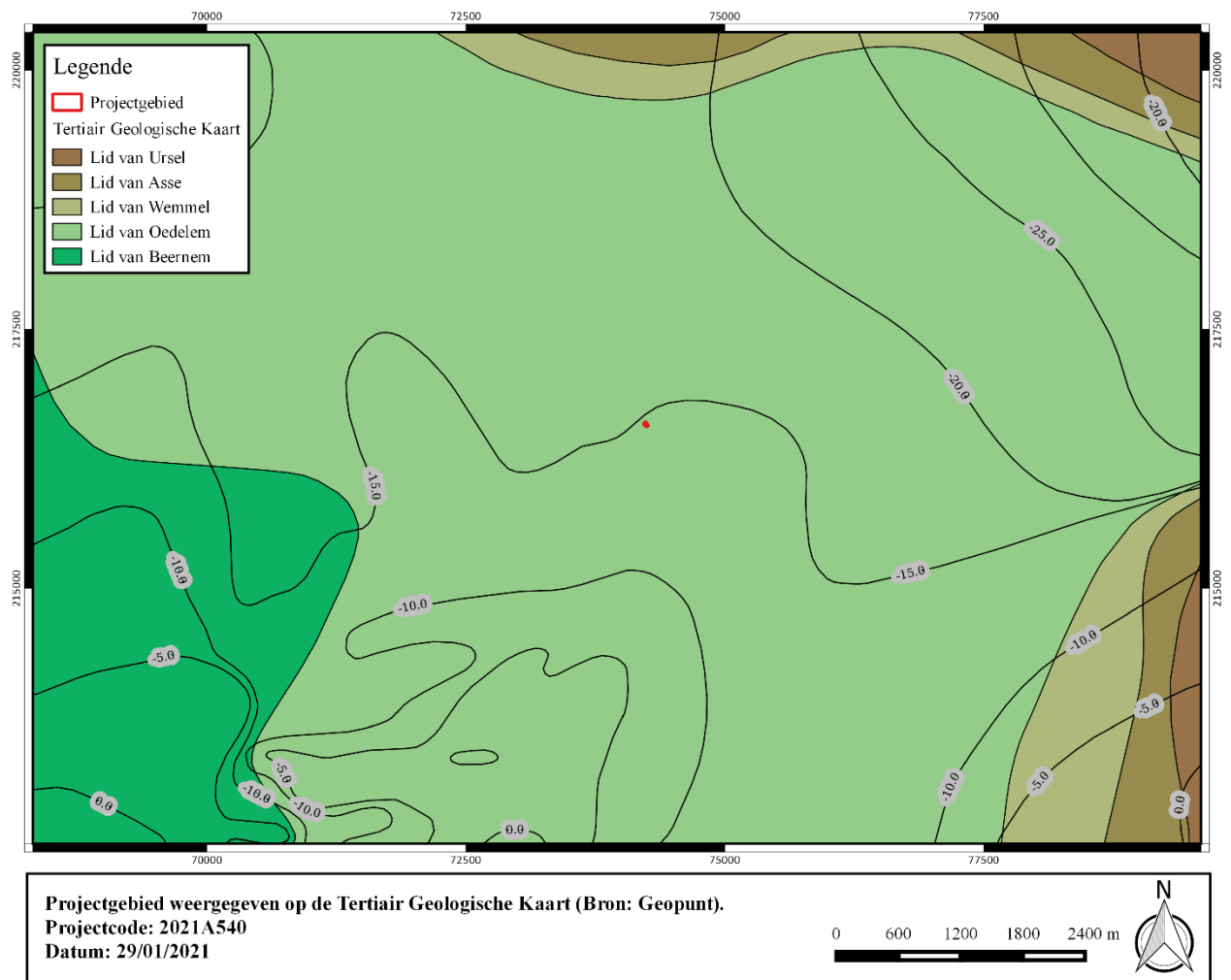

Figuur 10: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Oedelem (Formatie van Aalter)**. De Formatie van Aalter bestaat voornamelijk uit ondiep-mariene of kustnabije zandige sedimenten en komt enkel voor in het noordoosten van West-Vlaanderen en het noordwesten van Oost-Vlaanderen.

Het Lid van Oedelem bestaat uit een grijs fijn zand dat bovenaan zeer fossilhoudend is. Er kunnen drie niveaus met kalkzandsteenbanken voorkomen. Het lid is gesedimenteerd in distributiegeulen in een wadden- of riviermondingsomgeving, terwijl verder naar het oosten (in de streek rond Gent) er eerder lagunaire omstandigheden heersten.

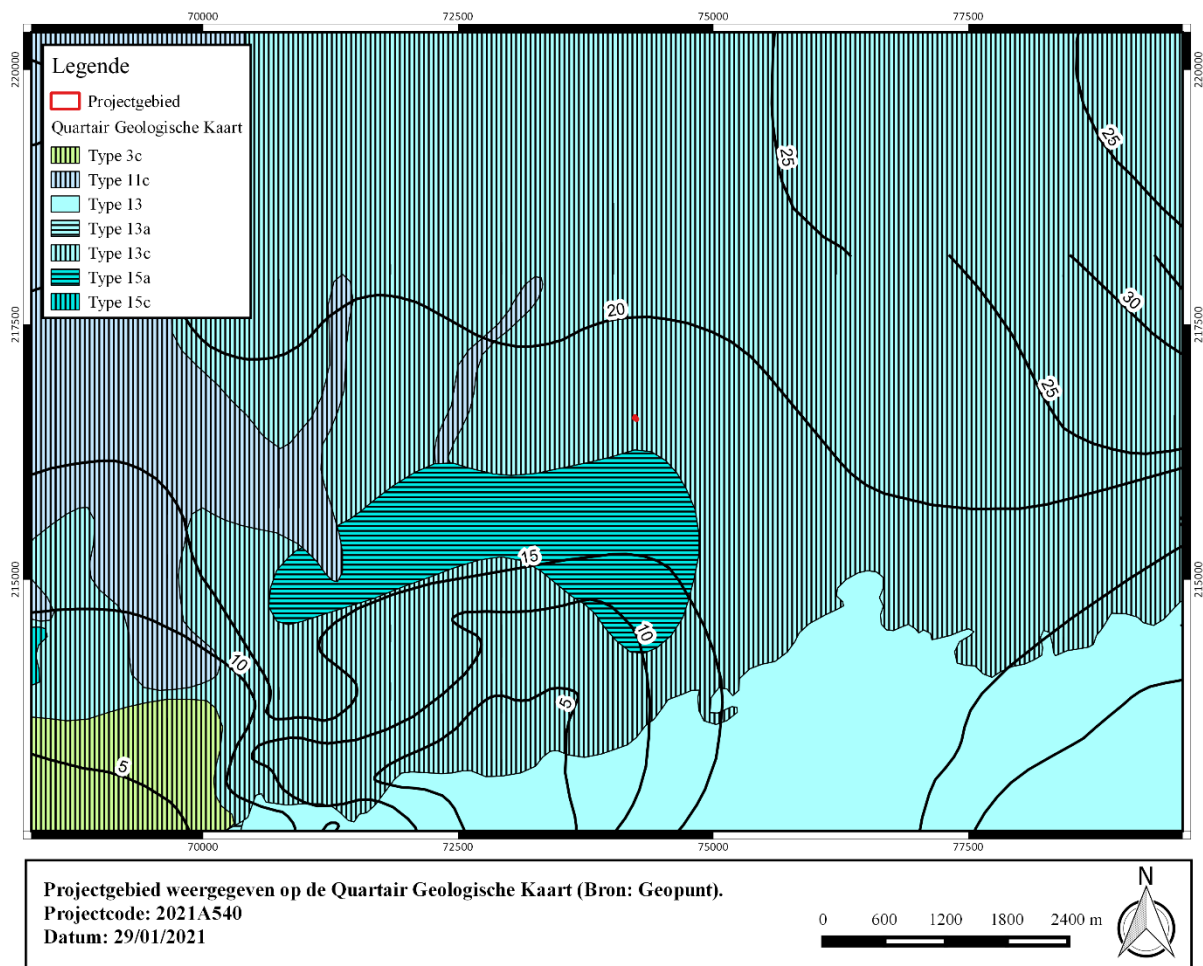

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 13c**. Dit type bestaat uit een basis van getijdenafzettingen (marien en estuarien) van het Eemiaan gevolgd door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. Bovenop deze fluviatiele afzettingen is een eolische afzetting (zand tot zandleem) aanwezig van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Deze afzetting kan hellingsafzettingen van het Quartair bevatten en kan lokaal afwezig zijn. De top bestaat uit getijdenafzettingen van het Holoceen (marien en estuarien).

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Onderstaande doorsnede door de Zwingel ter hoogte van de weide Solvay werd opgemaakt op basis en gegevens van historisch/topografisch en geologisch onderzoek door P. Jacobus en F. Mostaert en J. Termote. Bij het gebruik van deze doorsnede dient de nodige voorzichtigheid aan de dag gebracht te worden en dient de onderzoeker zich bewust te zijn van een zekere foutenmarge.

De reeds opgestelde opgravingsrapporten leverden slechts summiere gegevens op, maar dankzij archeologisch/geologisch onderzoek kon de basisstratigrafie vastgelegd worden, waarna de datering en verklaring van de lagen via historisch onderzoek achterhaald werd.

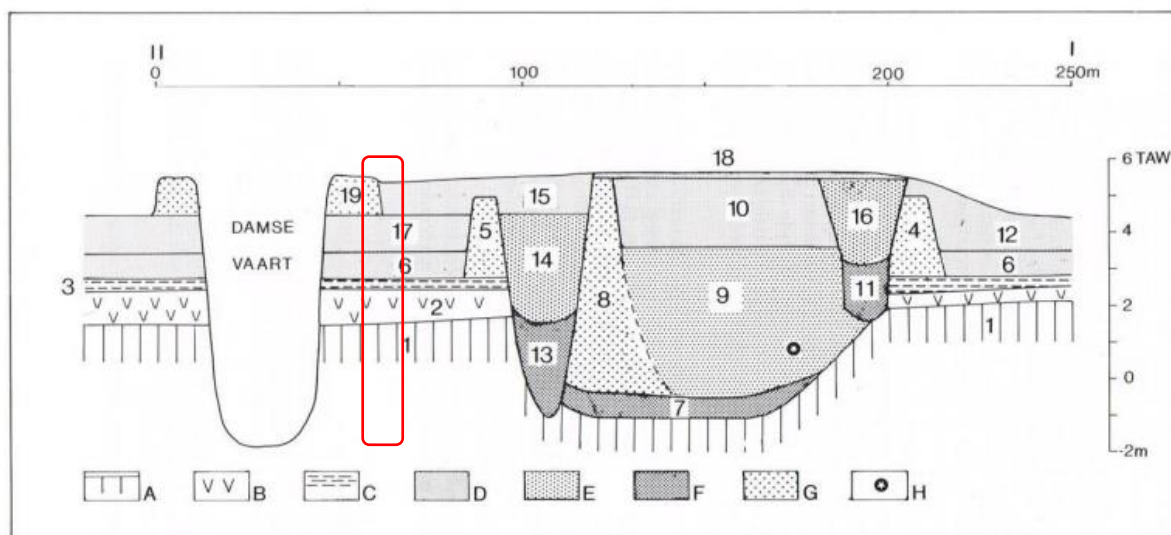
De vormingsgeschiedenis blijkt er een van geleidelijk opvullen en ophogen van de zuidelijke oever van de Zwingel. De oorspronkelijke geul had het Pleistoceen hier tot -1 m TAW uitgeschuurd. In de opvulling kunnen een viertal fasen onderscheiden worden. Het onderste pakket – een opslibbingspakket – kwam vóór de periode eind 14^e/begin 15^e eeuw tot stand. Hierop rust een eerste belangrijke opvulling die tot +3,25 m TAW reikt. Deze houdt allicht verband met de infrastructuurwerken ter gelegenheid van de aanleg van de tweede stadsomwalling (eind 14/begin 15 eeuw). Omstreeks het midden van de 15^e eeuw kwam hierop een tweede ophogingspakket waardoor het terrein tot ca. 5 m TAW werd gebracht. Een laatste ophoging daterend van de nieuwe versterkingswerken na 1616 bracht het terrein tot zijn huidige hoogte.¹

Het projectgebied zelf situeert zich amper 20 meter ten zuiden van de Damse Vaart. De geplande bodemingrepen zullen een maximale diepte bereiken van ca. 2.25 m TAW. Dit impliceert dat binnen de projectgrenzen van boven naar onder de volgende sequentie kan verwacht worden: 19 *Dijken Damse Vaart* - 17 *Ophogingspakket stadsareaal tussen eind 14de/beg.15de eeuw* - 6 *Ophoging stadsareaal midden 13de tot eind 14de/begin 15de eeuw* - 3 *post-Romeinse kleiafzettingen* - 2 *veen*.

Deze bodemopbouw is binnen de projectgrenzen hoogstwaarschijnlijk grotendeels verstoord door de aanleg van de stadsversterkingen binnen de projectgrenzen, al kan niet uitgesloten dat de onderste besproken lagen wel nog aanwezig zijn (cfr. infr. 1.4.3.2).

¹ Termote J. 1992: p.35.

Figuur 14: Opbouw van het stadsareaal op de doorsnede door de Zwingel ter hoogte van de weide Solvay, met vermoedelijke locatie plangebied met een rode contour²

Legende: **A.** Pleistoceen. **B.** veen. **C.** Post-Romeinse kleiafzettingen. **D.** ophoging. **E.** Opvulling. **F.** Dichtslibbing. **G.** Dijken en bermen. **H.** Ligging vondstcomplex opgravingen Duprez.

- 1.** Pleistoceen. **2.** Veen. **3.** Post-Romeinse kleiafzettingen. **4.** Dijk Jacob van Maerlantstraat (Hoogstraat), midden 13de eeuw. **5.** Dijk Sleestraat, midden 13de eeuw. **6.** Ophoging stadsareaal midden 13de tot eind 14de/begin 15de eeuw. **7.** Dichtslibbing Zwingel voor eind 14de/beg. 15de eeuw. **8.** Dijk Speiestraat, eind 14de/begin 15de eeuw. **9.** Opvulpakket Zwingel eind 14de/beg. 15de eeuw. **10.** Ophogingspakket ca. 1430. **11.** Kille gegraven in 1394-95, opslibbingspakket eind 14de/beg. 15de eeuw – 1616-1620. **12.** Ophogingspakket stadsareaal tussen eind 14de/begin 15de eeuw en 1810. **13.** Opslibbing en zwinkanaal. **14.** Opvulpakket Zwinkanaal, 1810. **15.** Ophogingspakket stadsareaal kort na 1810. **16.** Opvulpakket Kille, 1616/1620. **17.** Ophogingspakket stadsareaal tussen eind 14de/beg. 15de eeuw en 1616/1620. **18.** Ophogingspakket 1616/1620. **19.** Dijken Damse Vaart 1810.

In 1967 vond een opgravingscampagne plaats tussen de Speiestraat en de Sleestraat op de locatie van de oorspronkelijke havenkom, die zich situeerde aan de samenvloeiing van de Reie en het Zwin, tussen de twee sluizen of speien. Volgens de literatuur zou deze havenkom in 1810 opgevuld zijn met afbraakmateriaal en met de aarde van de graafwerken van het kanaal. Op een diepte van 6,75 meter kwam men een rij palen tegen die op een afstand van 30 tot 60 cm van elkaar stonden. Deze waren met elkaar verbonden door planken van ca. 2,5 meter dikte. Deze beschoeiing dateren bleek niet mogelijk. Alle vondsten werden gedaan op de bodem van de middeleeuwse havenkom die bestond uit steengruis en zwart slib. De vondsten bestonden uit munten, spelden, speelgoed, glas, wapens, eetgerei, aardewerk, majolica, tinnen voorwerpen, pijpen, etc. De betrouwbaarheid van deze vondsten is echter twijfelachtig.

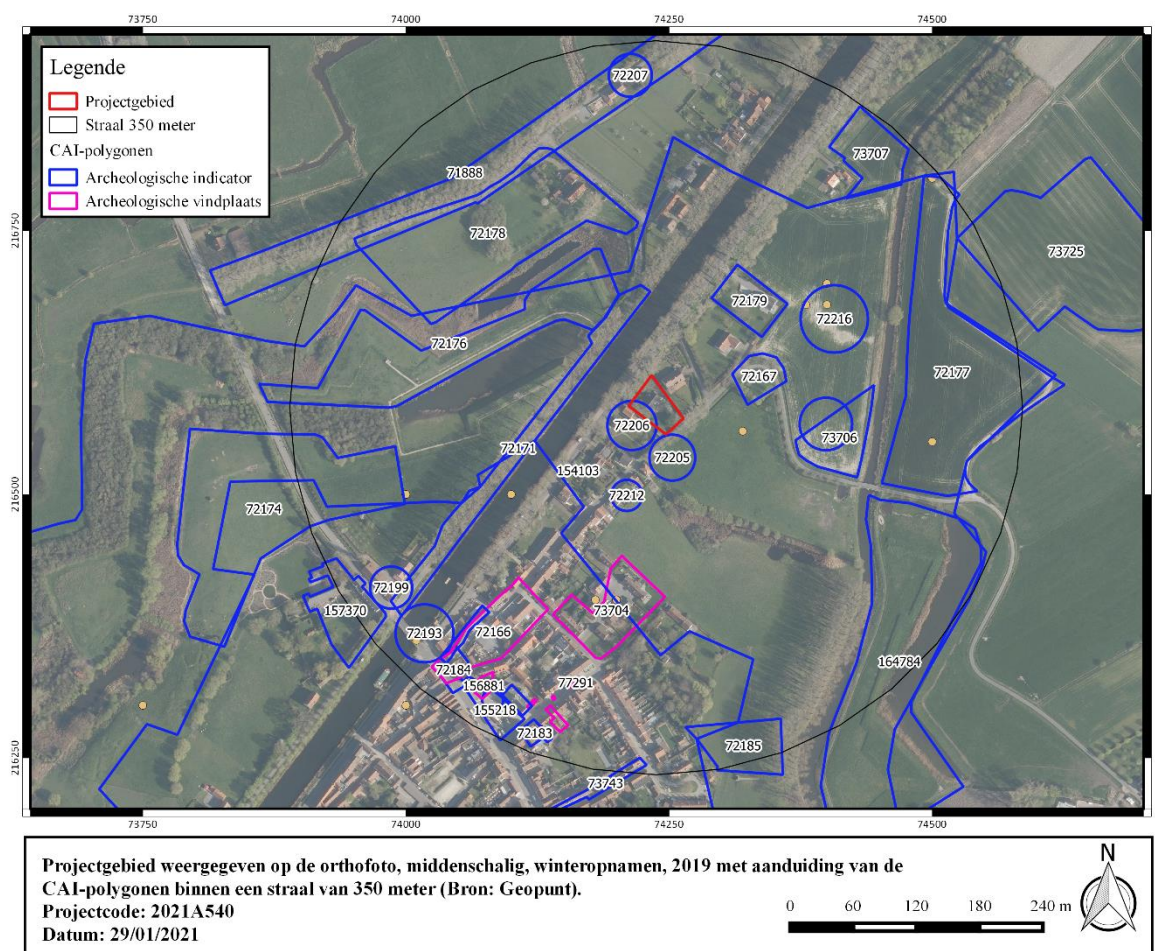
In 1969 werd door Ph. Deprez gezocht naar de kaaimuren van de Lieve, aan de oostzijde van de Ketelstraat (ID 73704). Hierbij werd een gedeelte van een sluis blootgelegd. De breedte tussen de wanden bedroeg 3,08 meter en de bekleding was van Doornikse kalksteen. Tijdens rioleringswerken in 1994-1995 voert het IAP onder leiding van Marc Dewilde verschillende werfcontroles uit nabij de Kerkstraat. Zowel ter hoogte van de markt als aan de overzijde van

² Termote J. 1992: p.34.

het Sint-Janshospitaal werden drinkwatervoorzieningsputten aangesneden. De aanzet bevindt zich op ruim 4 meter onder het maaiveld. Verder werden de resten van een volledig uitgemetselde havengeul met diepte van 4,5 meter en een bruggenhoofd gelokaliseerd.

Bij een sonderingsonderzoek dat werd uitgevoerd in 2009 door Janiek De Gryse werden twee profielputten geregistreerd. (ID 77291) Bij de eerste profielput werden verschillende opvullingspakketten aangetroffen die in verband gebracht moeten worden met de demping van de Zvingeul, daarnaast werd een houten beschoeiing aangetroffen die bestond uit twee palen en enkele horizontale planken. Het betreft een zeer ondiepe en lichte beschoeiing, die niet als oeverbeschoeiing geïnterpreteerd kan worden. Ook een interpretatie als aanlegsteiger lijkt niet plausibel, gezien de Zvingeul op dat ogenblik omwille van de beperkte diepgang bijna onbevaarbaar geworden was. De beschoeiing was aangelegd op de onderste vullingspakketten van de Zvingeul. Deze beschoeiing werd dus gebouwd nadat de geul reeds ten dele dichtgespoeld of gedempt was.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

72166	Opgraving (1967); NK: 150 meter
	Middeleeuwen: In 1967 werden door Ph. Duprez opgravingen ondernomen tussen de Speistraat en de Sleestraat te Damme, waar vroeger in de middeleeuwen de havenkom lag. Door Ph. Duprez werd daar indertijd een grote put gemaakt die om en bij de zeven meter diep was. Op een diepte van

	ongeveer 6,75 m kwam men op een rij palen die op een afstand van 30 tot 60 cm van elkaar stonden. Ze waren met elkaar verbonden door planken van ongeveer 2,5 cm dikte. Het ontbreken van de stratigrafische gegevens maakt een datering van deze beschroeiing niet mogelijk. De werken werden verdergezet in 1968-1969. Volgens andere gegevens uit de literatuur bestond de bodem van de middeleeuwse havenkom uit steengruis en zwart slib. Het was daarin dat alle vondsten werden gedaan o.a. munten, spelden, speelgoed, glas, wapens, eetgerei, aardewerk, majolica, tinnen voorwerpen, pijpen enz. Deze vondsten zijn echter niet betrouwbaar, daar we van een aantal mensen gehoord hebben dat een deel van dat materiaal helemaal niet in Damme werd gevonden, en dus van andere plaatsen afkomstig is. Ook dient gezegd te worden dat opgravingsverslagen hier eveneens totaal ontbreken, en zelfs het materiaal dat gevonden werd, is grotendeels hetzij in particulier bezit, hetzij gewoon verdwenen. Een miniem deel werd door Duprez geschonken aan het Sint-Jansmuseum te Damme en is besproken door L. Devliegheer.
73704	Opgraving (1969); NK: 15 meter 17de eeuw: In 1969 werd gezocht naar de kaaimuren van de Lieve. Een gedeelte van een sluis werd hierbij blootgelegd. De breedte tussen de wanden bedroeg 3,08 m en de bekleding is van Doornikse kalksteen. Aan de ingang gebruikte men ook baksteen en de vloer bestaat uit natuursteen. Volgens L. Devliegheer werd in 1969 een 17de-eeuwse sluis ontdekt. Bron: Seys Ann, 1982, Archeologisch onderzoek in de gemeente Damme, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, vakgroep archeologie RUG
75171	Controle van werken (1986); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Jacob van Maerlantstraat was oorspronkelijk een zwindijk: wordt bevestigd door dit bodemonderzoek. De ophoging van het woonareaal kan op het einde van de 13de eeuw gesitueerd worden - 15de eeuwse woning, 14de eeuwse fundering die wellicht tot de oorspronkelijke kern van de nog bestaande woning teruggaat. Bron: Termote, J. 1987: Damme : Stadsarcheologisch onderzoek (W.Vl.), Archaeologia Mediaevalis 10, 54.
77291	Controle van werken (2009); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Sondering 1: Een sterk organische laag met veel archaeologica: aardewerk (lokaal vervaardigd, Rijnlants), bot (prijem), leer (leersnippers, fragmenten van schoenzolen, metaal (kledingaccessoires, huisraad, enkele miniaturen-kinderspeelgoed). Kan in verband gebracht worden met de demping van de Zwingel. Onbepaald: Sondering 1: houten beschroeiing. Werkput: houten constructie, opgebouwd uit een aantal trek- en ankerbalken, aangelegd op de

	dempingspakketten van de oorspronkelijke Zwingel. De twee houten constructies lijken met elkaar in verband te staan, en wijzen mogelijk op een functie voor de stabilisatie van de oorspronkelijke Zwingel (14de eeuw?). Bron: De Gryse J., 2009. Archeologische begeleiding Jacob Van Maerlantstraat (Damme).
156881	Controle van werken (1986); NK: 150 meter Late middeleeuwen: funderingen en muren. De westmuur ligt in het verlengde van de voorgevel van het huidige stadhuis Bron: Devliegher, L. 1971: Damme, Archeologie 1971.2, 104-105.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72171	Historisch onderzoek; NK: 150 meter Middeleeuwen: kanaal
72183	Historisch onderzoek; NK: 150 meter Late middeleeuwen: Het woonhuis "De Grote Sterre" bestaat uit twee huizen, die dateren uit het einde van de 15de eeuw en het begin van de 16de eeuw. Van belang is de wand tussen de kelders van het linker en het rechterhuis, omdat deze vervaardigd is met bakstenen van 30x14x7 cm grootte. Deze wijzen er immers op dat het hier restanten van 13de eeuwse huizen betreft.
72185	Historisch onderzoek; NK: 150 meter Nieuwe tijd: Bij de Haringmarkt, in het midden van een vroegere courtine, bevindt zich een kazemat, met een tongewelf overdekt. Deze kazemat is een verbouwing van de gewelfde doorgang waarin de Lieve onder een courtine doorliep (ca. 1616-1660). Op de westzijde werd tussen de langsmuren een 3,60 m brede bakstenen muur gemetseld, waarin een rondboogingang van 131 cm breedte stak. Tegen de langsmuren werden twee steunberen gebouwd. Deze kazemat is nu nog bewaard.
72188	Historisch onderzoek; NK: 150 meter Late middeleeuwen: Het stadhuis werd gebouwd in 1464, op de plaats van de vroegere vervallen halle. Het stadsbestuur ging over tot die beslissing in 1461. In 1464 begon men met de afbraak van het oude stadhuis en kon men reeds beginnen met de bouw van het nieuwe stadhuis. In 1467 was het grootste gedeelte voltooid. In de loop van de volgende eeuwen werden er regelmatig verbouwingen en herstellingen uitgevoerd.

Geofysisch onderzoek

164784	Geofysisch onderzoek (2013); NK: 15 meter 17de eeuw: Omgrachting aan de buitenzijde van de stadwallen. Het booronderzoek volgend op het geofysisch onderzoek duidt een vulling met veen en humeuze klei.
--------	---

Veldprospecties

72167	Veldprospectie; NK: 150 meter Middeleeuwen: een sluis
72176	Veldprospectie (1981); NK: 150 meter Late middeleeuwen: Bij prospectie werd gevonden: Gewoon grijs aardewerk, roodgebakken aardewerk, steengoed (Siegburg, Langerwehe, Keulen, Raeren), metalen voorwerpen, tegels en bakstenen, Saintonge.
72177	Veldprospectie (1981); NK: 150 meter Late middeleeuwen: Bij prospectie werd gevonden: Grijs aardewerk, rood aardewerk, steengoed, postmiddeleeuws aardewerk, pijpefragmenten, nagel, tegelfragmenten.
72178	Veldprospectie (1981); NK: 150 meter Late middeleeuwen: Bij prospectie werd gevonden: Grijs aardewerk, roodgebakken aardewerk, steengoed (Siegburg, Raeren, Westerwald, Langerwehe), glas, postmiddeleeuws wit aardewerk, majolica, pijpen, tegels en bakstenen.
72216	Velprospectie (1980); NK: 150 meter 17de eeuw: Bij prospectie werd verspreid oppervlaktemateriaal aangetroffen: Grijs aardewerk, rood aardewerk, steengoed, postmiddeleeuws wit aardewerk, majolica, pijpen, tegels. Ook werd een kleine verhoging opgemerkt. Dit morfologisch spoor kan geïnterpreteerd worden als een overblijfsel van het Hoornwerk (een vooruitgeschoven bouwwerk). Het aangetroffen materiaal kan hier niet mee in verband gebracht worden.
73706	Veldprospectie (1980); NK: 15 meter Post-middeleeuwen: Bij prospectie werd gevonden: grijs aardewerk, rood aardewerk, steengoed, faiënce, pijpen, aambeeld om een zeis te zetten. Op de grond terecht gekomen via bemesting.
73707	Veldprospectie (1980); NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: Bij prospectie werd gevonden: grijs aardewerk, rood aardewerk, steengoed, majolica, Saintonge. Vondsten zeer verspreid over de akker dus mogelijk daar aanwezig als gevolg van bemesting.
73725	Veldprospectie (1981); NK: 150 meter Late middeleeuwen en post-middeleeuwen: Bij prospectie werd gevonden: grijs aardewerk, rood aardewerk, steengoed, tegelfragmenten, pijpsteen, plaatje in koper of messing. Intrusief materiaal.

Metaaldetectie

77318	Metaaldetectie (2009); NK: 250 meter Late middeleeuwen: Tournooise Groot in zilver (1343/4, Luxemburg).
-------	--

Toevalsvondst

72174	Toevalsvondst (1968) – Veldprospectie (1981); NK 150 meter Late middeleeuwen: Aan de zuidkant wordt deze akker begrensd door een weide en aan de westkant door de oude binnengracht - nu gewoon laaggelegen, moerassig gebied - van de 17de-eeuwse versterking. Het terrein vertoont oneffenheden van menselijke oorsprong nl. een duidelijke brede lineaire verhoging met geleidelijk afhellende zijden. Het gaat hier duidelijk om de hoofdwal en schouderescarp van één van Spinola's bastions en het spoor kan gevolgd worden in de aangrenzende landerijen. De oppervlaktevondsten zijn verspreid over gans het terrein in kwestie, maar er is toch een duidelijke concentratie merkbaar op de overblijfselen van de hoofdwal zelf. Dit is van belang voor de interpretatie, omdat het suggereert dat de vondsten op één of andere manier in verband te brengen zijn met deze hoofdwal. Het is duidelijk dat deze vondsten moeten gezien worden in verband met de resten van Spinola's vesting. Het is wellicht deze vesting, opgetrokken omstreeks 1616, die mede helpt verklaren waarom de postmiddeleeuwse vondsten - en vooral dan de vondsten van de eerste helft van de 17de eeuw en later - zo weinig vertegenwoordigd zijn in het vondstenmateriaal; Ook het 16de-eeuwse materiaal ontbreekt eveneens vrijwel volledig. Bij prospectie werd gevonden: Aardewerk van het Paffrathtype, Gewoon grijs aardewerk, het roodgebakken aardewerk, steengoed, Saintonge, Hispano-Moreske ceramiek, postmiddeleeuws aardewerk, fragmenten van pijpen, fragmenten van tegels en bakstenen, metalen voorwerpen, beendermateriaal. Het gewoon grijs aardewerk heeft de overhand in deze periode.
72184	Toevalsvondst; NK: 150 meter

	Late middeleeuwen: De eerste sluis , de Speye genoemd (soms ook Grote Speye), werd door Brugge in 1234 te Damme gebouwd in hout.
73743	Toevalsvondst (1953); NK: 250 meter Late middeleeuwen: grafzerk.

Onbepaald

71888	Onbepaald; NK: 150 meter Middeleeuwen: de Romboutswervedijk
72179	Onbepaald; NK: 150 meter Late middeleeuwen: Wellicht gaat het om resten van de afbraak van het Hoornwerk of om materiaal dat gewoon aangevoerd is bij de bouw van de woning. Een andere verklaring lijkt niet voorhanden. Bij prospectie werd gevonden: Grijs aardewerk, rood geglaazuurd aardewerk, steengoed, majolica, tegelfragment, glasrand, metalen plaatje, pijpekop.
72193	Onbepaald; NK: 250 meter Late middeleeuwen: Sint-Joriskapel
72194	Onbepaald; NK: 150 meter Late middeleeuwen: De fontein op de markt stond voor de oude halle die werd opgericht in 1241. Andries Centurion, zoon van de stadstresorier van Damme, werd met het oprichten van de nieuwe fontein belast en Willem de Bosschere van Brussel kreeg de opdracht ernaast een pijp te metselen waarin de sleutel moest komen. Wanneer deze fontein definitief verdween, is niet bekend.
72199	Onbepaald; NK: 150 meter Late middeleeuwen: fontein
72205	Onbepaald; NK: 250 meter Late middeleeuwen: Monnikeredepoort. De monnikeredepoort werd gebouwd of herbouwd in 1407. De oudste literaire vermelding dateert uit 1413.
72206	Onbepaald; NK: 250 meter Late middeleeuwen: De Kranepoort. De Kranepoort was één van de oudste poorten van Damme. Ze werd in 1399 afgebroken en herbouwd en ze kreeg in 1472 de benaming Sluispoort.
72207	Onbepaald; NK: 250 meter

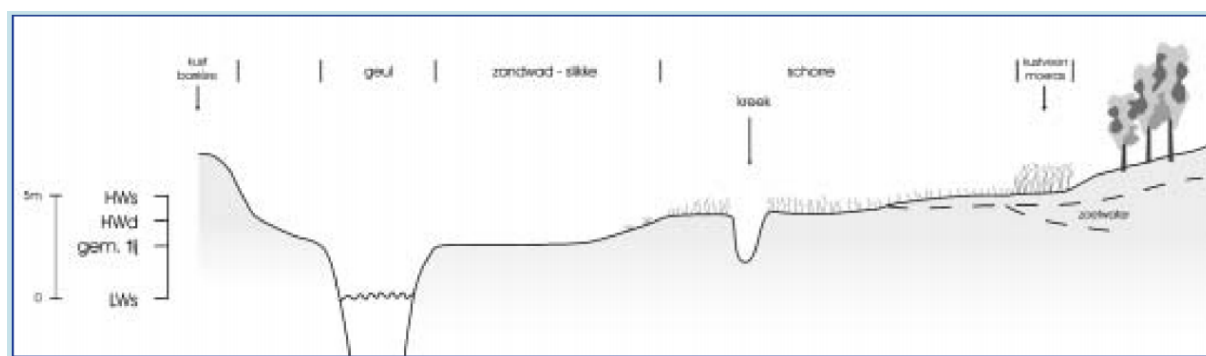

	Late middeleeuwen: Oostkerkse Poort. De Oostkerkse poort wordt vermeld in de stadsrekening van Damme van 1391-1392. Ze werd hersteld in 1435 en ze wordt nog vernoemd in 1593. Bij De Flou dateert de oudste vermelding van deze poort uit 1554.
72212	Onbepaald; NK: 250 meter Middeleeuwen: Met welk doel de Slekke gebouwd werd, is niet bekend. Op de linkeroever stond een torentje en op de rechteroever een gebouw met zadeldak, aldus de cartografische bronnen.
154103	Onbepaald; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: Combinatie van grachten, wallen en stadspoorten. Brugge wou zijn uitweg naar de zee veilig stellen en bouwde daarom op het einde van het bevaarbare Zwin een dam. Eerste ruime, maar gedeeltelijke stadsomwalling in 1297-1298. Eind 14de - begin 15de eeuw: kleinere maar volledige stadsomwalling. In 1615 werden de oude versterkingen gesloopt, de vestingsgrachten gedempt en verschillende toegangspoorten afgebroken. Vanaf 1617: gebastioneerde verdedigingsgordel. De hoofdwal op basis van een regelmatige zevenhoek is opgebouwd volgens het oud-Nederlandse stelsel en bestond uit bastions verbonden door courtines, alles voorzien van een voorwal. 1660: de loop van de Lieve werd veranderd: werd in de buitenste vestingsgracht gebracht.
155218	Onbepaald (1993); NK: 15 meter Late middeleeuwen: cisterne, pal voor het stadhuis, de put bestaat uit twee duidelijk onderscheiden gedeelten, die twee bouwfasen weerspiegelen.
155221	Onbepaald (1993); NK: 150 meter Late middeleeuwen: kademuur.
157370	Onbepaald; NK: 15 meter 16 ^{de} eeuw: hoeve met onder andere een duiventoren op het terrein.

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Typisch voor de kustvlakte zijn haar dynamische karakter en de voortdurende strijd van de mens met het water. Het landschap zoals we dat nu kennen is in principe het resultaat van een tienduizend jaar lange geschiedenis waarin de mens uiteindelijk de hoofdrol heeft verworven. Veeleer dan een reeks duidelijk te onderscheiden transgressies en regressies is de kustvlakte het resultaat van een continue afzetting van o.a. klei en zand.

Door het dagelijkse patroon van wisselende waterstanden ontwikkelden zich verscheidene afzettingsmilieus, die zich constant aanpasten aan veranderingen van waterniveau of sedimenttoevoer. De dynamische landschappen zijn slikken, schorren en het zandwad. Deze worden doorsneden door getijdengeulen, het belangrijkste element in een wadgebied. Bij vloed brengen de geulen zeewater in het gebied dat geladen is met fijn zand en klei. Deze vertakken zich in steeds kleinere geulen. Bij eb stroomt het water terug zeewaarts zonder dat de geulen compleet opdrogen. De slikken liggen onder het hoogwaterniveau maar boven het laagwaterniveau en worden aldus dagelijks overstroemd bij vloed maar blijven droog bij eb. Wanneer het landwaarts gedeelte van de slikke hoog genoeg is opgeslibd zodat het niet telkens meer bij hoogtij wordt overspoeld ontstaat een schorre. Enkele bij extreem hoge waterstanden wordt de schorre nog overspoeld. Deze iets hogere platen worden dan vrij vlug gekoloniseerd door zoutminnende planten.³ In de open gebleven iets lagere delen, blijft het water in- en uitstromen bij eb en vloed. Deze kleine depressies zullen de kreken worden naarmate het schorreoppervlak hoger komt te liggen.

Figuur 16: Schematische voorstelling van de verschillende landschappen van het wadgebied in relatie met de waterstanden. HWS: gemiddeld hoogwater bij springtij, HWd: gemiddeld hoogwater bij doodtij, LWS: gemiddeld laagwater bij springtij (Bron: Baeteman, C. p.4.)

Door het stijgen van het zeeniveau na de laatste ijstijd, bereikte de Noordzee zo'n 10.000 jaar geleden onze streken. Door de verhoging van watertafel ontwikkelden zich zoetwatermoerassen met verscheidene waterplanten. Als de planten niet werden afgebroken tot humus kon zich veen vormen (zogenaamd basisveen). De slikken en schorren zijn zeer afhankelijk van het waterniveau en passen zich aan bij de minste niveauverandering. Naarmate de slikken hoger opslibben en de geulen verlanden kan de schorre zich meer zeewaarts gaan uitbreiden, gevolgd door het kustveenmoeras aan de landzijde. In omgekeerde richting kan een deel van schorre plots weer onder invloed komen te staan van het dagelijkse getij als bijvoorbeeld een geul zich zijwaarts verplaatst. Deze zone zal op die manier terug evolueren naar een slikke.⁴

In de loop van de ontstaangeschiedenis van de kustvlakte hebben er zich voortdurend dergelijke verschuivingen van de afzettingsmilieus voorgedaan. De sterke zeespiegelrijzing in de periode voor ca. 7500 jaar geleden leidde tot een aanzienlijke landwaartse verschuiving van het

³ Zeebroek, I., Tys, D., Baeteman, C., Pieters, M., 2002, p.10.

⁴ Baeteman, C. 2007, p.5

getijdengebied samen met de afzetting van een bijna 10 meter dik pakket zand en klei bovenop het reeds vermelde basisveen. Op de schorre die zich toen ontwikkelde kwamen vegetatieniveaus tot ontwikkeling die de kans niet hadden om tot veen te evolueren omdat ze zo snel opnieuw werden bedekt door de klei van de opschuivende slikke.

Zo'n 7.500-7.000 jaar geleden was er een eerste vertraging van de zeespiegelstijging, waardoor delen van het wad in zo'n mate opgeslibd geraakten dat er zich schorren konden vormen. Op deze schorren ontwikkelden zich soms opnieuw zoetwatermoerassen (verlandingsveentjes). De getijdengeulen konden de veengebieden weer tijdelijk veranderen in wadgebied. Dit proces van opvulling heeft ertoe geleid dat de afzettingen uit de periode tussen 7.500 en 5.500 jaar geleden bestaan uit een afwisseling van wadsedimenten en veenlaagjes. Juist omwille van de rol van de geulen zijn in het zeewaarts gebied minder en dunnere verlandingsvenen dan in het meer landwaartse gedeelte van de vlakte.

Omdat de zeespiegel zwakker steeg, verloor ze haar rol van stuwende kracht waardoor het veengebied steeds verder uitbreidde en langer standhield. Door een tweede vertraging van zeespiegelstijging tussen 5.500 en 5.000 jaar geleden kon het veen ongestoord blijven groeien en dit voor een periode van minstens 2.000 jaar. Dit zogenaamde oppervlakteveen heeft in de bodem een dikte van 1 tot 2 meter. Dit oppervlakteveen kende ook een enorme laterale uitbreiding en tegen 4800 jaar geleden was nagenoeg de gehele kustvlakte omgevormd tot kustveenmoeras behalve het gebied van de moeren en het zeewaartse gebied waar zand en klei verder werden afgezet. Centraal strekte de kustvlakte zich toen trouwens verder zeewaarts uit dan tegenwoordig.

Het einde van de veengroei situeert zich tussen 4.450 en 1.500 jaar geleden omdat de sedimenten die afgezet werden opnieuw geërodeerd werden. Het getij kon geleidelijk het land weer innemen via grote getijdengeulen die opengebleven waren tijdens de veengroei om de zoetwaterafvoer te verzorgen. Daar waar veengebieden inklonken ontstond nieuwe ruimte voor het afzetten van zand en klei. Deze gebieden evolueerden aldus weer in een wad, waar de schorre zich opnieuw kon uitbreiden. Na verloop van tijd werden deze schorren nauwelijks nog overspoeld door getijden waardoor er zoutwatervegetatie en zoutweiden ontstonden. Langsheen de grote getijdengeulen en zeewaarts bleef de invloed van de getijden groter.⁵

Tijdens deze erosieve fase breidde het netwerk van geulen zich steeds verder uit. Zo kwamen meer en meer grotere delen van het kustveenmoeras in lagere positie te liggen zodat uiteindelijk het netwerk van geulen nagenoeg het gehele kustveenmoeras beïnvloedde. Tegen de ijzertijd en de Romeinse periode was de kustvlakte geëvolueerd tot een dynamisch landschap waar veengebieden evolueerden naar slikken en schorren. In de kustvlakte werd intensief aan zoutwinning gedaan. De Romeinse zoutwinning ging gepaard met aanzienlijke investeringen in het kustlandschap, zoals de aanleg van zoutpannen en drainagesystemen. De meeste Romeinse sites zijn dan ook te situeren in de directe omgeving van getijdengeulen. Er zijn tevens sporen aangetroffen voor Romeinse veenontginningen.⁶

Nadat de beddingen van de meeste geulen in de eerste eeuwen van onze tijdsrekening grotendeels opgevuld waren met zand, nam de invloed van de getijden op het wadgebied enigszins af en brak een rustigere periode aan. De periode waarin deze kalme condities overheersten valt samen met de vroege middeleeuwen. Alleen de grootste geulen, zoals de Ijzergeul en de Zwinggeul bleven nog enkele eeuwen langer open. Het kustgebied bestond in de vroege middeleeuwen uit een dynamisch maar eerder kalm wadgebied met lateraal bewegende

⁵ Baeteman, C. 2007.

⁶ Hillewaert, B. 2011.

geulen die afgezoomd waren door slikken en schorren. Hoewel weinig vondsten gekend zijn, kan aangenomen worden dat de kustvlakte tussen de 4^e en 6^e eeuw ook gebruikt en verkend werd. Vanaf de 7^e eeuw nemen de aanwijzingen en sporen voor bewoning wel toe. Het dichtslibben van talrijke getijdengeulen hield ook in dat er in deze periode een gewijzigde reliëfsituatie ontstond in de kustvlakte. De met zand opgevulde en met klei afgedekte geulbeddingen waren minder onderhevig aan compactie door ontwatering dan de schorren, wat tot gevolg had dat de geulruggen iets hoger in het landschap kwamen te liggen dan de rest van het waddenlandschap (de zogenaamde reliëfinversie).⁷ Op de schorren groeiden zoutminnende planten die zicht goed leenden tot het hoeden van schapen. De hoge schorren en zoutweiden hadden vermoedelijk ook een beperkt potentieel als akkerland.

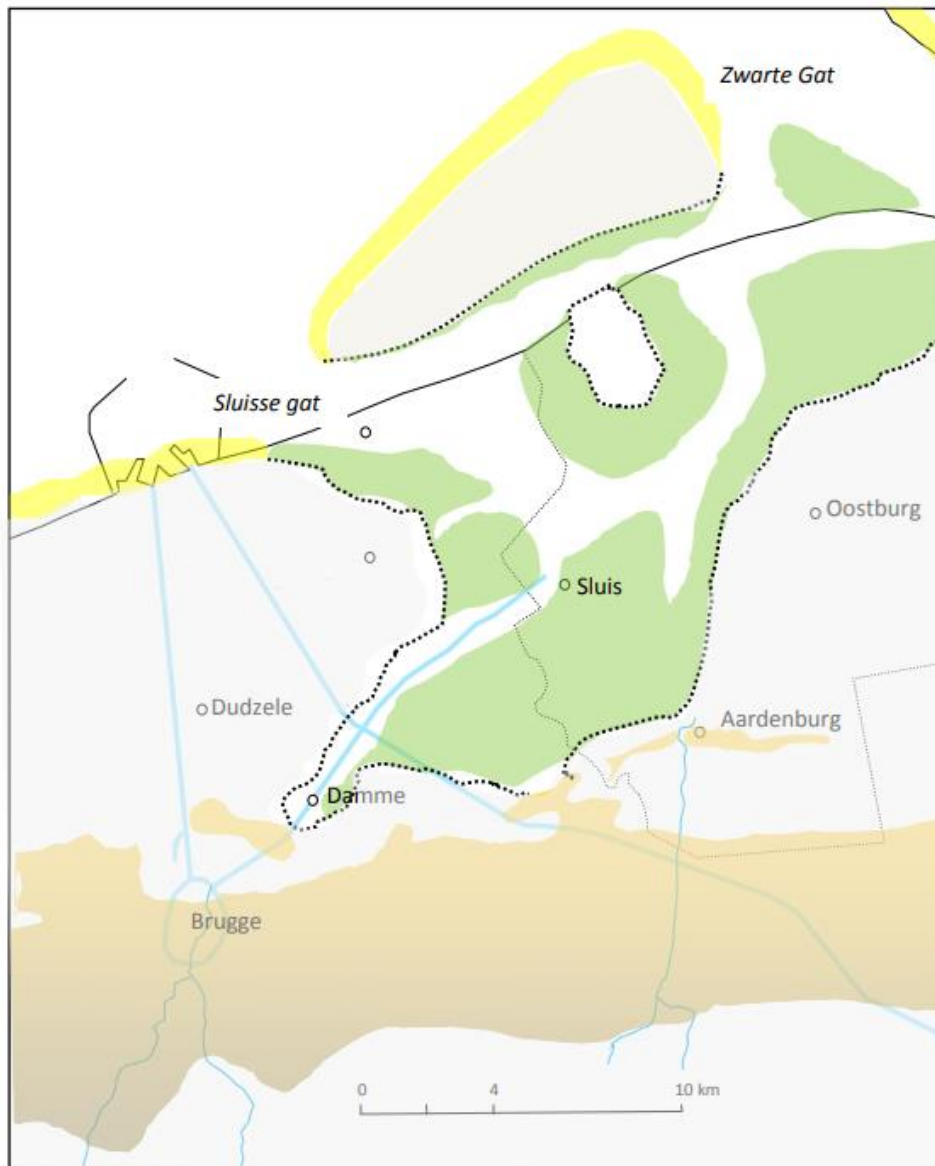
De historische stadskern van Damme is deels gelegen op een opgevulde kreek - uitgeschuurd door het Zwin tot tegen de oudere kreekrug van de Gapaard, ongeveer 1200 meter ten zuidwesten van Damme – deels op bedijkte en opgeslibde slikken- en schorregronden.

Onder impuls van de graven van Vlaanderen werkte men de schorren geleidelijk om tot meer rendabel akker- en weiland. Dit vormde de start van een reeks bedijkingswerken die hier vermoedelijk eerst op individuele basis en later op meer georganiseerde wijze plaatsvonden. De Gentele vormt een eerste haakse dijk om het gebied van de middenkust ten westen te beschermen. De grote ringdijk rond de Zwinstreek kwam vermoedelijk midden 11de eeuw tot stand. Deze ringdijk bestaat uit 4 segmenten. In wijzerzin zijn het de Evendijk, de Kalvekeetdijk, de Bloedlozendijk en de Krinkeldijk. Eerstgenoemde is zeker niet de oorspronkelijke dijk gezien zijn ligging en rechtlijnig verloop. De oorspronkelijke Evendijk lag duidelijk meer noordwaarts. Ook de zuidelijke dijk, de Krinkeldijk, is mogelijk een latere onderneming, aangelegd na de doorbraak van het Zwin in 1134. Door de aanleg van de Ringdijk moest Brugge een nieuwe verbinding met de zee realiseren. Dit werd het zogenaamde Oude Zwin, dat wel gevormd door een natuurlijke geul, het Reigaarsvliet en een kunstmatige doorsteek door het donk boven Brugge. Door een storm in 1134 ontstond een doorbraak van het Zwin die nieuwe mogelijkheden bood waardoor de oude verbinding zijn betekenis verloor. Langs dit nieuwe geulcomplex ontstonden nieuwe nederzettingen.⁸

⁷ Tys, D. 2002. P.261

⁸ Termote, J. 2012.

Figuur 17: De Zwinstreek omstreeks 1300. De groene zone betreft ingepolderde schorren. (bron: Termote, J. 2012).

Recent maakten Johan Termote en Arnout Zwaenepoel een uitvoerige en overzichtelijk synthese op over het ontstaan en de evolutie van Damme in het kader van een beheersplan voor stad Damme (2019-2020).⁹ Onderstaande beschrijving is volledig gebaseerd op deze synthese.

Damme kwam tot ontwikkeling in de loop van de 12^e eeuw. In 1150 liet de Stad Brugge aan het bevaarbare uiteinde van de Zvingeul een dam met afwateringssluis opwerpen. Deze dam valt samen met de huidige Kerkstraat. De nederzetting die achter deze dijk ontstond groeide uit tot een van de belangrijkste voorhavens van West-Europa, waar belangrijke stapelplaatsen waren gevestigd onder meer voor wijn en haring. In de groei van Damme kunnen twee grote fasen onderscheiden worden. Tot het midden van de 13^e eeuw greep de uitbreiding van de stad plaats achter de Dam en de Oude Sluissedijk. In de 2^e helft van de 13^e eeuw werden gelijklopend met de verdere indijking van de Zvingeul gronden achter de nieuwe dijken langs de Zvingeul ingenomen. Het oorspronkelijke stadsareaal achter de dam was ten noorden begrensd door de Kattestraat. Uit een schenkingsakte uit 1267 is gekend dat de zone tussen de zuidelijke dijk van de Reie (huidige Speiestraat) en de Kattestraat toen nog bestond uit een uitgestrekt schorren-

⁹ Termote, J. Zwaenepoel, A. 2020.

en slikkengebied. Deze grond werd in 1267 door de gravin geschonken aan de stad waarna het vermoedelijk onmiddellijk – na de ophoging – werd bouwrijp gemaakt.

Vanaf het midden van de 13^e eeuw worden ook de gronden aan de zeezijde van de dam geleidelijk ingenomen. Hierbij stak de natuur een handje toe. De geleidelijke opslibbing van het uiteinde van de Zwingel liet toe langs de zijden van de Zwingel nieuwe dijken op te werpen en zo bouwgrond te winnen. Deze dijken lieten hun sporen na in het stratenpatroon van de huidige Jacob van Maerlantstraat en Sleestraat. Deze dijkstraten vormen trouwens nog steeds de basis van het stratenpatroon van de stad. De Kerkstraat, die ooit de eigenlijke dam was, waaraan de stad zijn naam te danken had, vormt nog steeds de enige noord-zuid as. Hierop sluit dan haaks de 'Hoogstraat' aan. Waarschijnlijk had deze straat een tegenhanger, die dan ook ten noorden van de Korenmarkt liep. Hiervan zijn alle sporen echter uitgewist door de aanleg van de Damse vaart. Achter deze dijken kwamen nieuwe gronden vrij. Deze werden vrij vlug door de gravin aan de stad overgedragen. Van twee van deze arealen zijn we ingelicht via de bewaarde schenkingsaktes. Er moeten er ongetwijfeld nog zijn geweest. Zoals hier voren vermeld droeg de gravin in juni 1267 de molen en de molenbeek (het Molenwater) over aan de stad evenals het slikken-schorregronden tussen het Molenwater, de Beenhoudersstraat en de Speiestraat (en de Kerkstraat). In 1272 schonk de gravin een nog belangrijk areaal aan de stad, ditmaal gesitueerd aan de oostzijde van de dam. Die wijk strekt zich als volgt uit: vanaf de hoek van de Speie (= de Gentse Speie?), die naar Monnikerede toe ligt, westwaarts tot de hoek van de Markt en van daar naar de kerk van O.L.Vrouw van Damme (le moustier de Nostre Dame du Dam); vandaar vanaf de kerk in een hoek tot het huis van Jan, zoon van Kristiaan; vanaf die plaats tot het huis, dat aan Wouter van de Maet behoort heeft en vandaar in rechte lijn noordwaarts naar de vermelde hoek van de bovengenoemde Gentse Speie . In dit vierkant is het kanaal van de haven, niet opgenomen alsook alle eigendommen van Willem van der Speie.

Deze laatste waren reeds door haar zoon Gwijde van Dampierre aan deze burger overgedragen. Het overgedragen stadsareaal besloeg dus een vierhoek van ongeveer 300 op 200 m of een oppervlak van om en bij de 6 ha. Deze akte maakt duidelijk dat het areaal zeker in het zuiden reeds (plaatselijk) bebouwd is. Bovendien was een belangrijk gedeelte van de gronden ten zuiden van havendijken geprivatiseerd. Hier duikt de familie Van der Speie op, die met zijn infrastructuurwerken de werking van de haven fel bemoeilijkte. Dit vormde tenslotte één van de redenen voor de klachten van het 'Ghemeente' van Damme enkele jaren later. Werden deze gronden eerst verkaveld alvorens vrij gegeven voor bebouwing of nam de stad deze taak op zich? Dit is niet duidelijk. In het zuidelijke areaal ten oosten van de Kerkstraat, is dit regelmatige patroon van evenwijdige straten nog duidelijk te zien in de percellering. Via het kaartenmateriaal en de geschreven bronnen kan het patroon verder gereconstrueerd. De verkaveling gebeurde op basis van een aantal evenwijdige straten aangelegd haaks op de havengeul. Vanaf de Kerkstraat kennen we de Sterrestraat, en vervolgens de huidige Corneliestraat, de Westerse Uutstraat, de Oosterse Uutstraat en de Uiterste Uutstraat. Dwarsstraten in dit areaal vertrekkend vanaf de Kerkstraat zijn de huidige Pottenbakkersstraat en de verdwenen Paardestraat, die aanzette recht tegenover de O.L.Vrouwekerk. Eerst genoemde straat werd reeds vanaf ca. 1300 de Katharinastraat genoemd . Hoe ver deze straten in zuidelijke richting doorliepen is niet duidelijk. Vermoedelijk wilde men hiermee de buitenparochie Sint-Katharina in het nieuwe stadsareaal opnemen (of aansluiten), maar in hoever deze verbindingsstraten ook zijn gerealiseerd, is niet duidelijk.

De haven van Damme vormde het economisch centrum van de stad. Het geheel bestond uit drie delen die gescheiden waren door speien, uitgerust met schofdeuren. De haven lag tussen twee dijken waarvan het tracé nu nog bewaard is in de loop van de Speie- en Sleestraat. De vroegste documenten van de haven dateren reeds uit 1236. Aan de zijde van de Korenmarkt werd de

haven reeds in 1269 met een houten kraan uitgerust. In het havengebied situeerden zich drie molens. De speien worden in de teksten de Grote en de Kleine Speie genoemd. De Grote Speie was gesitueerd op de eigenlijke dwarsdijk (Kerkstraat) op het uiteinde van de Reie. Deze constructie was geëvolueerd uit de uitwateringssluits onder de dam. **De Kleine Speie, of de zogenaamde Slecke, lag, in de 16de eeuw althans, ter hoogte van de huidige panden Slekstraat 20-21.** De havenkolk was op deze wijze ruim 300 m lang. Waar de Kleine Speie in de 13de eeuw lag, is nog niet met zekerheid te bepalen. Ten oosten van de Dam/Kerkstraat waren aan de beide zijden van het Zwin ruime marktplainen aangelegd. Het zijn de huidige Grote Markt en de Korenmarkt, die kort na 1815 bij de aanleg van Damse Vaart is weggegraven. Deze pleinen sloten oorspronkelijk rechtstreeks aan op de havendijken. Op deze pleinen waren de grote stenen handelspanden – de zogenaamd stenen - met opslagplaatsen geconcentreerd.

De zone tussen de Speiestraat en de Jacob van Maerlantstraat ten oosten van de Halle werd blijkbaar niet opgehoogd en bleef schorre. Dit areaal wordt als *De Hemme* in de teksten vermeld. Vermoedelijk werd deze lage zone als waterreservoir voor een getijdenmolen gebruikt. In 1360 verleende Brugge aan de stad Damme de toelating om een speie in de dijk te maken, waarop een waterloop aansloot die toeliet de goederen te laden en de te lossen bij de halle en de Jacob van Maerlantstraat. Het plangebied situeert zich gedurende deze periode vermoedelijk nog steeds ter hoogte van de Zwingel. **Op basis van de Deventerkaart situeert zich binnen de projectgrenzen mogelijk de Kleine Speie uit 1548.**

Het havenareaal van Damme op de kaart van van Deventer, ca.1550. Het geheel bestaat uit de Reie (1), de tussenliggende kolk (2) en het Zwin met getijdenregime (3). Afgebeeld zijn de Grote (4) en Kleine Speie uit 1548 (5), de Grote (6) en Kleine Gentse Speie (7).

Bezijden liggen de Grote Markt (10) en de Koornmarkt(11). In de Kille (8) ligt een waterloop, die evenwijdig loopt met de Jacob Van Maerlantstraat (9).

Figuur 18: Het havenareaal van Damme op de kaart van Deventer, ca. 1550, het plangebied is aangeduid met een rode contour (bron: Termote, J. Zwaenepoel, A. 2020: p.16).

De eerste stadsversterking wordt eind de 13^e eeuw aangelegd. Aanleiding hiervoor vormde het conflict tussen de Franse Koning en de graaf van Vlaanderen. De stadsversterking omsluit het toenmalige stadsareaal. De uitwerking bestond uit een dubbele gracht die was uitgerust met een

achterliggende aarden wal met (later versteende) poorten op de uitvalswegen. Het stadsareaal dat werd omsloten, bedroeg ongeveer 57 ha.

De stad Damme is eind 13de – begin 14de eeuw reeds over zijn economisch hoogtepunt heen. Het zwaartepunt van de havenactiviteit verschoof geleidelijk naar de plaats Lamminsvliet, het latere Sluis. De stad hield zich staande dankzij de talrijke stapelrechten o.m. op wijn en haring. Bovendien zet de stad Brugge alles op alles om de waterverbinding met het Zwin in stand te houden.

Het eind van de 14de eeuw werd gekenmerkt door een grote politieke onrust. Er is de latente dreiging van een Engelse inval. Wanneer de Vlaamse graaf Lodewijk van Male in 1384 stierf, kwam het graafschap via het huwelijk van erfdochter Margaretha van Male binnen het Bourgondische Rijk. Hertog Filips de Stoute, haar echtgenoot, liet daarop het graafschap in staat van paraatheid brengen door de bouw van een reeks nieuwe of aangepaste stadsversterkingen te stimuleren. Bovendien werd de regio in 1394 getroffen door een stormvloed, die belangrijke schade veroorzaakte aan de haveninfrastructuur. Na de troebele periode van de 14^e eeuw werd de haveninfrastructuur vernieuwd. In de omgeving van de haven kwamen op deze manier nieuwe bouwterreinen vrij. Het terrein van de Hem wordt opgehoogd en herwerkt. In 1433 werd een deel van de Hem in erfelijke rente uitgegeven aan de Sint-Jorisgilde. Hier verrees nog in het tweede kwart van de 15^e eeuw het schuttershof Sint-Joris.

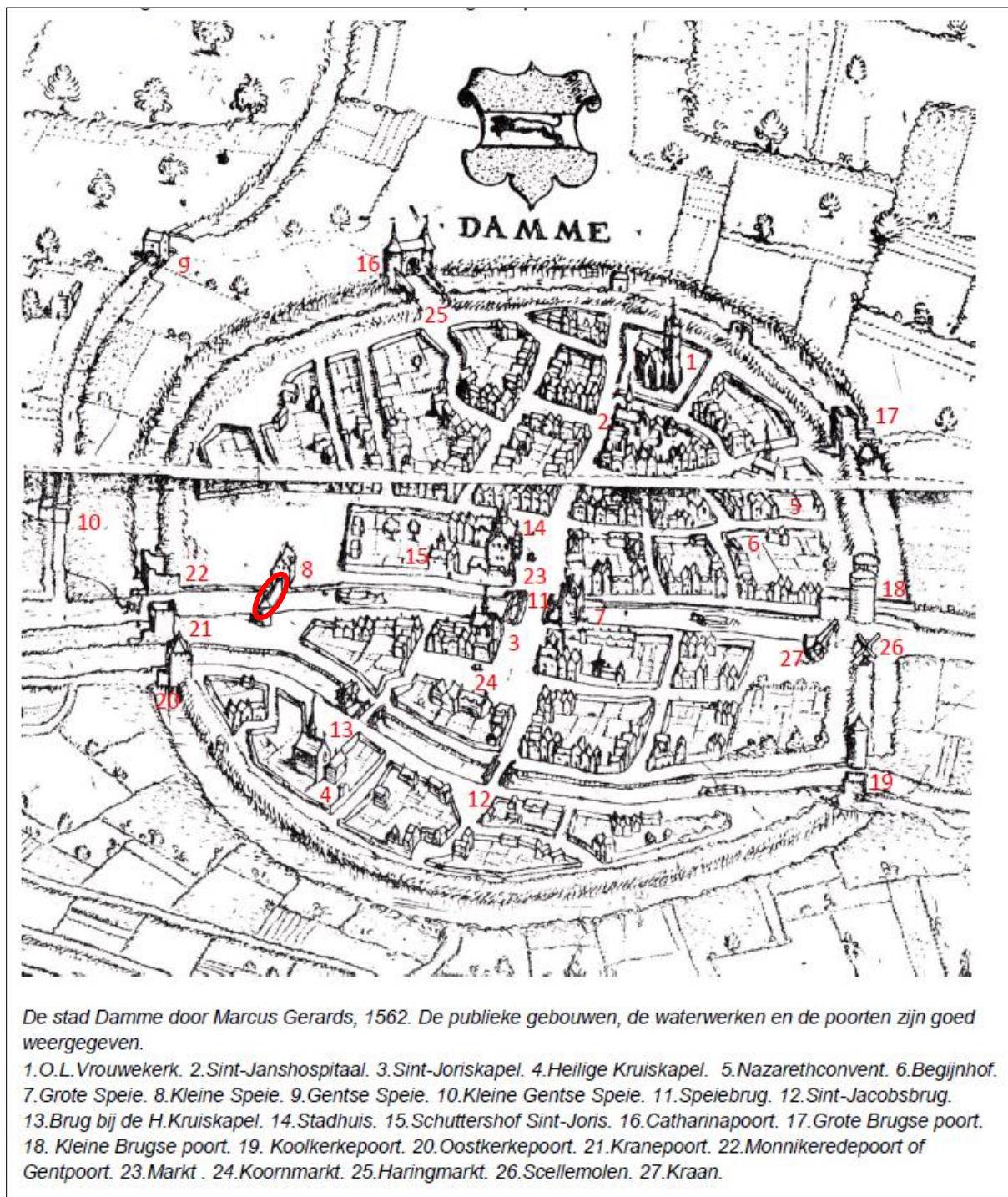

1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

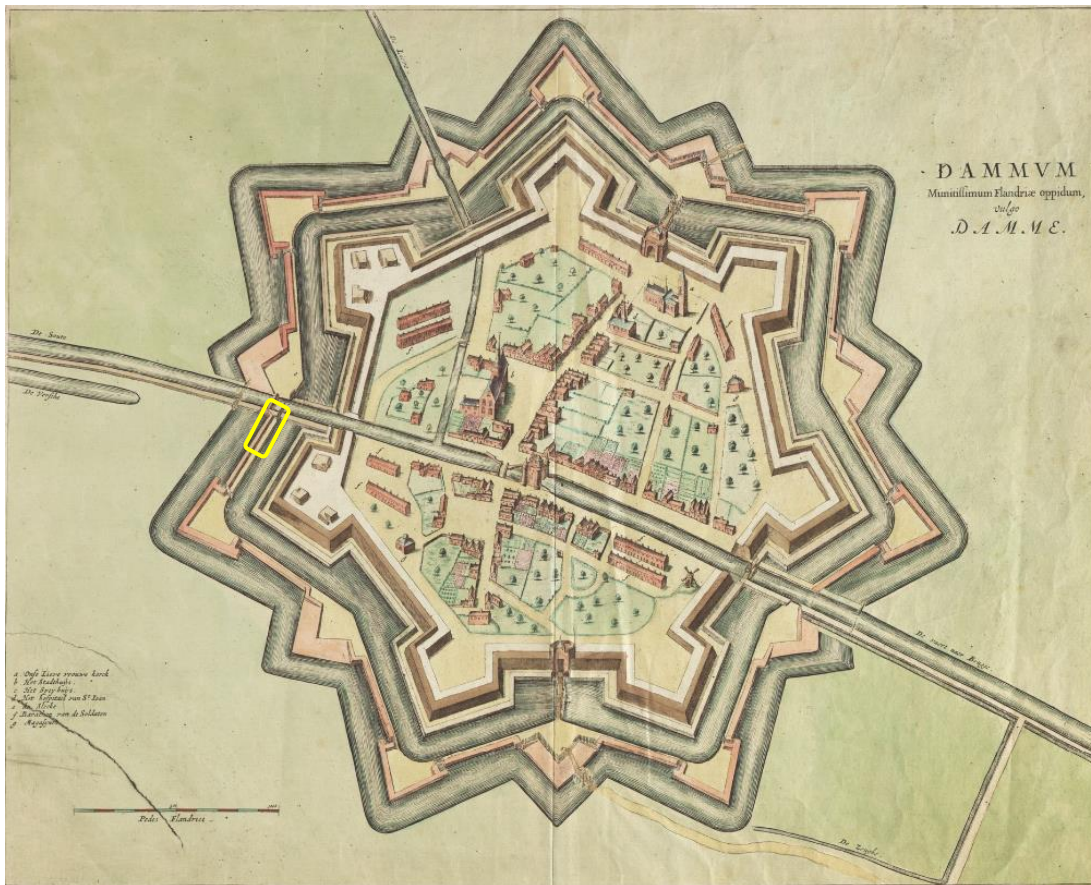
De eerste cartografische weergave van het plangebied is op de Deventerkaart (ca. 1560). De Deventerkaart lokaliseert het plangebied ter hoogte van de Zwingel. Het onderzoeksterrein snijdt mogelijk de Kleine Speie aan uit 1546. Een spui is een constructie waardoor met een te veel aan water naar een lager gelegen gebied kan laten afvloeien. Spuien en stuwen hebben de functie de waterstand te beheren. Op het plan van Marcus Gerards is ten zuiden van de Kleine Speie nog een gebouw weergegeven. Er is binnen de projectgrenzen zeker een verwachting om delen van deze spui en het gebouw aan te treffen.

Op het einde van de middeleeuwen had Damme zijn economische betekenis verloren maar het won in de daaropvolgende eeuwen aan militaire betekenis. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd Damme als vestingstad door Spaanse ingenieurs ontworpen. De aanleg vond plaats in 1616-1617 en bestond uit een regelmatige zevenhoek met bastions, verbonden door courtines en voorzien van een voorwal. Daarna volgde de aanleg van een contrescarpe. In 1703 werd er ook nog een hoornwerk in de richting van Sluis - naar een ontwerp van Vauban - aan toegevoegd. De stadsversterkingen zijn duidelijk waar te nemen op het plan van J. Blaeu en het plan van Chermont uit 1702-1703. Opvallend is dat de demi-lunes en ravelijnen uit de buitenste verdedigingsgordel met elkaar verbonden zijn. Het plan van Chermont kon vrij nauwkeurig georeferereerd worden en lokaliseert het plangebied ter hoogte van een bedekte weg tussen een *demi-lune* en de Damse Vaart. Het plangebied snijdt vermoedelijk de binnengracht, een contrescarpe, een bedekte weg, een palissade en de buitengracht aan. Op de Ferrariskaart is het verloop van de oorspronkelijke bedekte weg nog te zien. De ravelijnen en demi-lunes zijn nog te vrijwaren, maar zijn reeds in onbruik geraakt. Het verloop van de Slekstraat is duidelijk waar te nemen. De straat loopt precies ten noorden van de Damse Vaart.

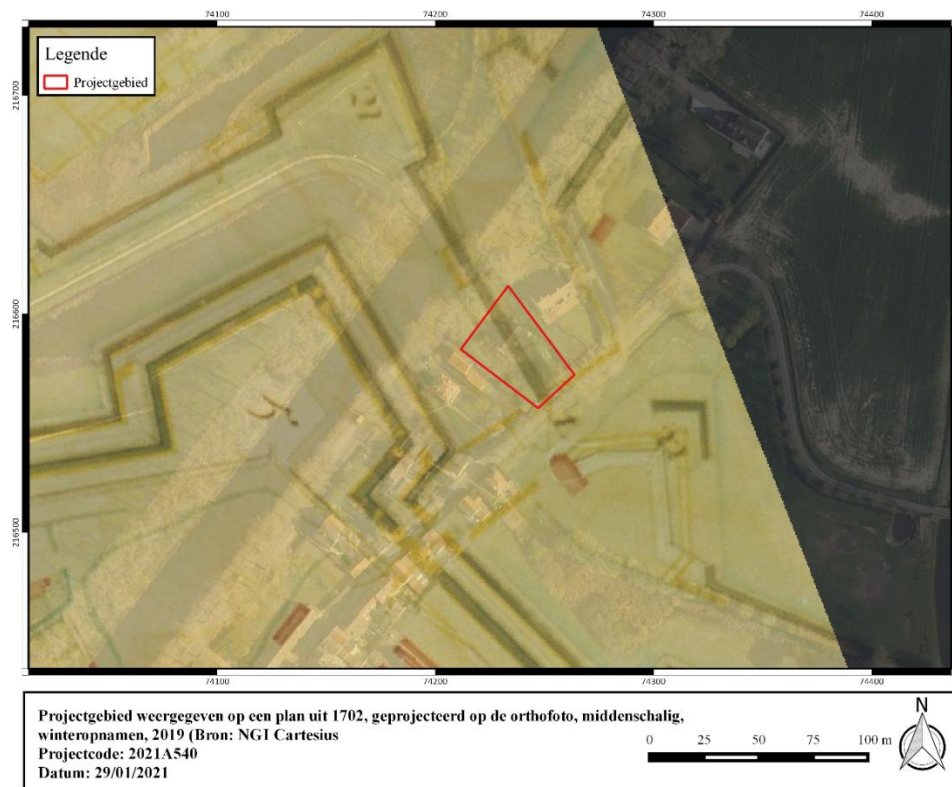
Op de Atlas der Buurtwegen valt meteen de aanleg van de Damse Vaart, ook wel Kanaal Brugge-Sluis genoemd, op. De Damse Vaart werd aangelegd in 1810 in een poging van Napoleon om Duinkerke en Breskens te verbinden door een kanaal. Tussen Brugge en Damme wordt hiervoor de bedding van de Reie gebruikt. De aanleg van de Damse Vaart dwars door de stad zal plaatsvinden rond ca. 1817 en heeft een enorme stedenbouwkundige impact: het noordelijk gedeelte wordt van het centrum afgesneden, een bastion van de 17de-eeuwse omwalling en de Korenmarkt met de vele herenhuizen erlangs verdwijnen. De havenkom en de drie waterlopen (Lieve, Reie en Zwin) die eeuwenlang in het centrum van de stad stromen, worden opgevuld met het zand van de Damse Vaart. De aanleg van de Damse Vaart omvatte allicht een verbreding, uitdieping en verplaatsing van de waterloop. Bij het verleggen komt de Damse Vaart precies ten noorden van het projectgebied te liggen. De verschuiving van de waterloop is duidelijk waar te nemen op een plan van kapitein de Contreras uit 1832. Welke impact deze verlegging van de waterloop heeft gehad op de bodemgesteldheid van het plangebied is op basis van de beschikbare gegevens niet te achterhalen.

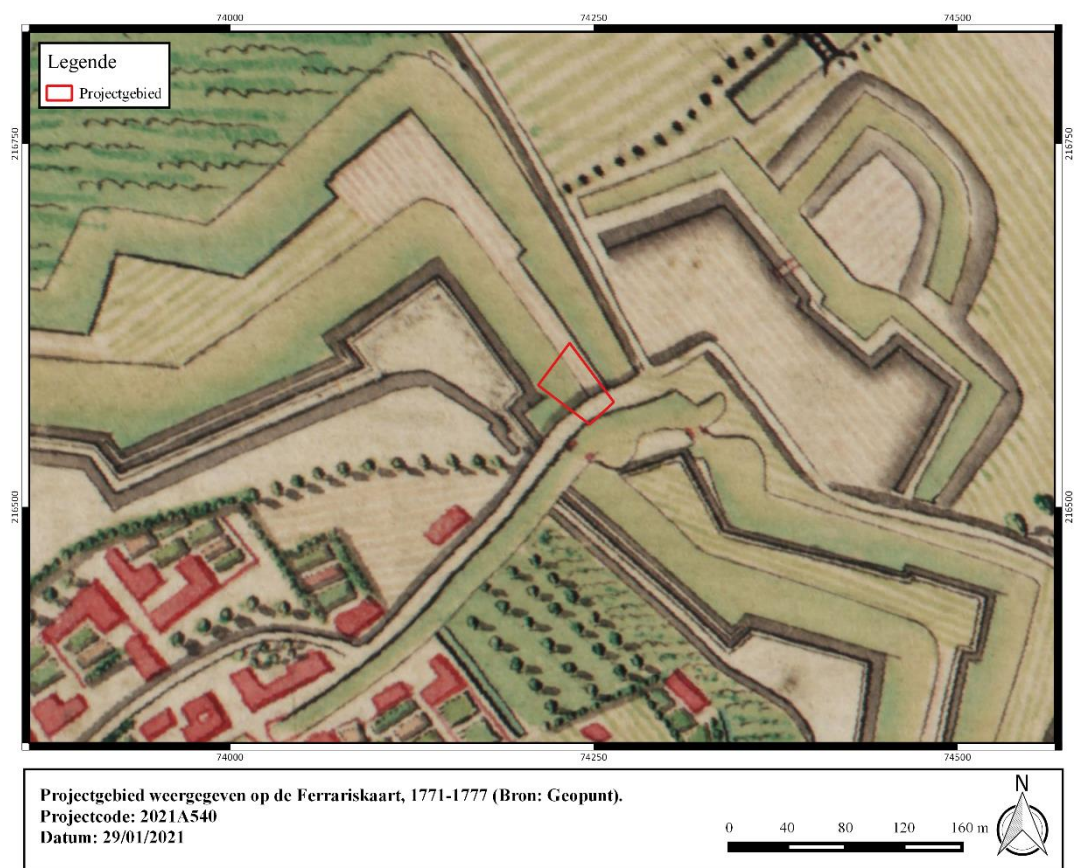
Figuur 19: De stad Damme door Marcus Gerards, 1562 met aanduiding van de publieke gebouwen de waterwerken en de poorten (bron: Termote, J. Zwaenepoel, A. 2020: p. 23).

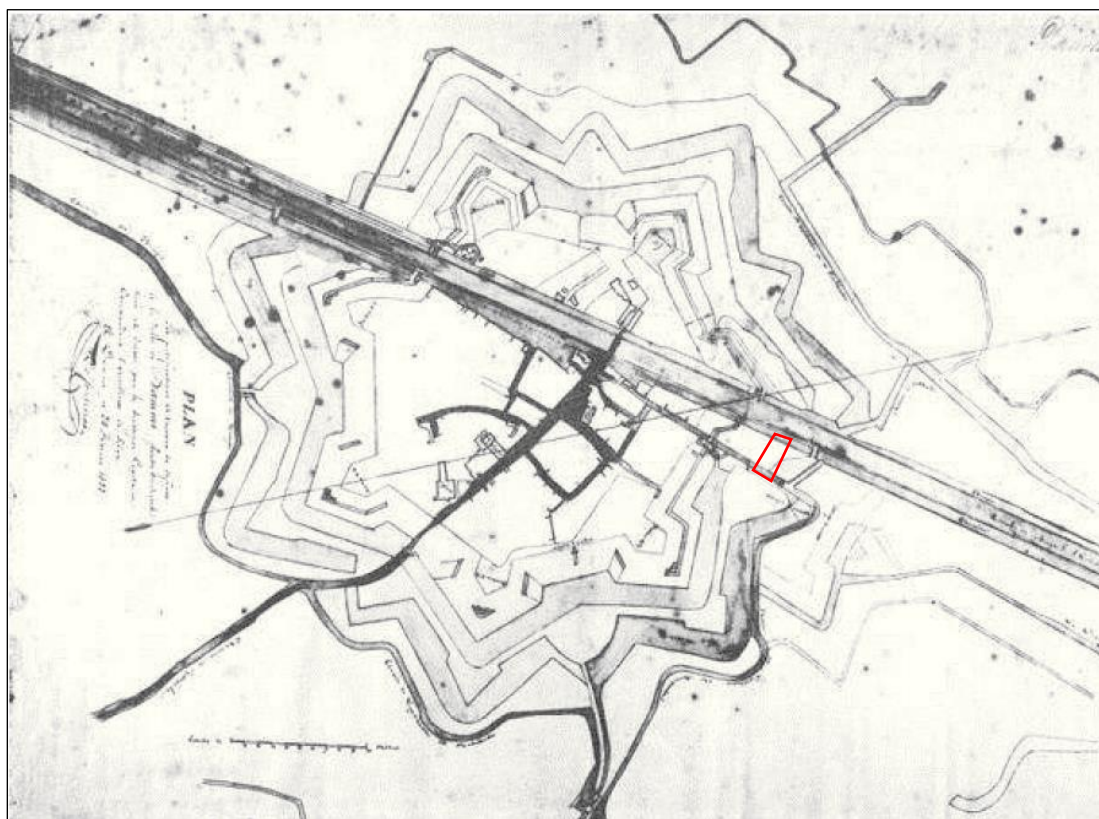
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het plan van Joannes Blaeu, ca. 1649 (Bron: NGI Cartesius).

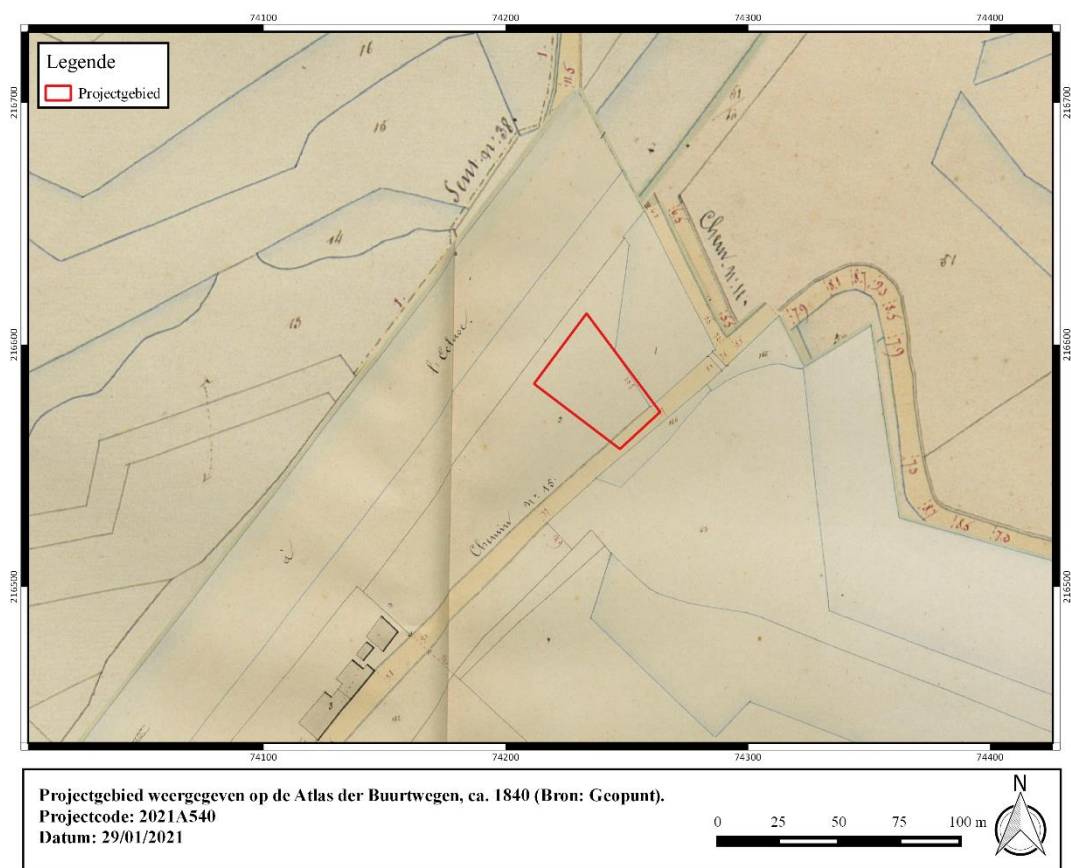
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op een plan uit 1702, geprojecteerd op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: NGI Cartesius).

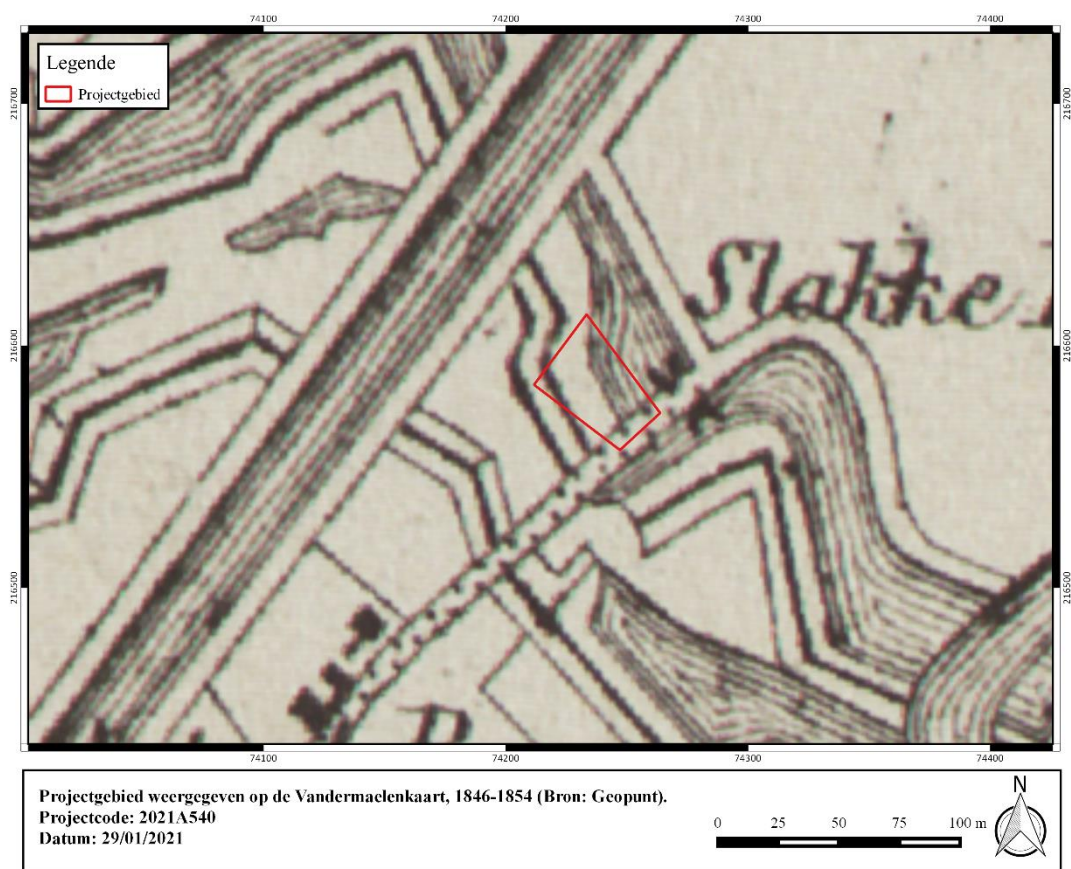
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

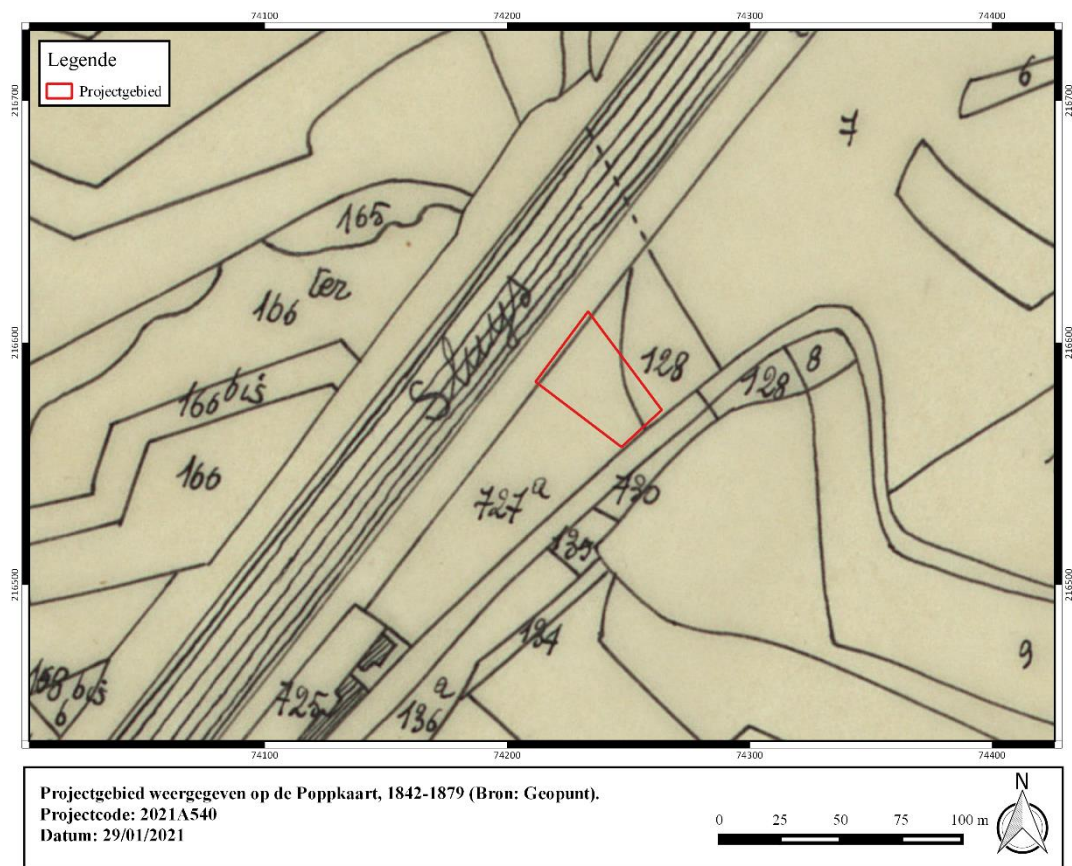
Figuur 23: Plan van de versterking Damme door kapitein de Contreras, 25 februari 1832 (Brussel, Legermuseum, Kaarten en Plannen, Fonds versterkingen, Damme A/1)

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

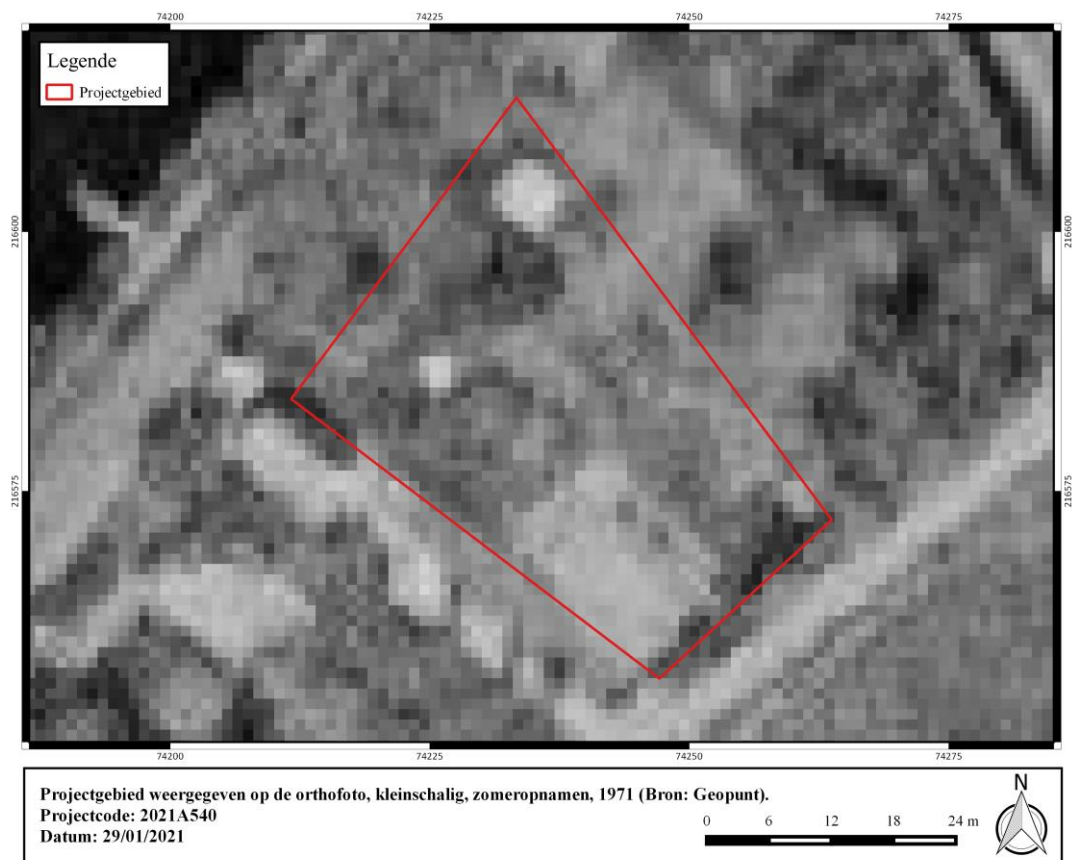
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwe woning na de sloop van een bestaande woning. Het plangebied is 1377 m² groot en is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Damme. Het plangebied grens ten noordwesten aan de Damse Vaart-Zuid en ten zuidoosten aan de Slekstraat. De stadskern van Damme (Markt) situeert zich ruim 300 meter ten zuidwesten. De bestaande woning is op heden integraal onderkelderde tot een diepte van ca. 2,5 m-mv.

Er kan gesteld worden dat er veelvuldig eerder kleinschalig onderzoek is gebeurd in de binnenstad van Damme. De aangetroffen sporen en structuren situeren zich vaak op aanzienlijke diepte. Deze ophogingspakketten reiken tot een diepte van ca. 6 meter onder het huidige maaiveld. Op basis van historisch/topografisch en geologisch onderzoek kon een doorsnede op de Zwingel opgesteld worden. Op basis hiervan zouden de voorziene uitgravingen tot 2.25 m TAW van boven naar onder de volgende sequentie aansnijden: Dijken Damse Vaart - Ophogingspakket stadsareaal tussen eind 14de/beg.15de eeuw - Ophoging stadsareaal midden 13de tot eind 14de/begin 15de eeuw - post-Romeinse kleiafzettingen - veen (zie Figuur 14). Deze bodemopbouw is binnen de projectgrenzen hoogstwaarschijnlijk grotendeels verstoord door de aanleg van de stadsversterkingen binnen de projectgrenzen, al kan niet uitgesloten dat de onderste lagen wel nog aanwezig zijn.

De historische stadskern van Damme is deels gelegen op een opgevlude kreek - uitgeschuurd door het Zwin tot tegen de oudere kreekrug van de Gapaard, ongeveer 1200 meter ten zuidwesten van Damme – deels op bedijkte en opgeslibde slikken- en schorrengronden. De eerste cartografische weergave van het plangebied is op de Deventerkaart (ca. 1560). De Deventerkaart lokaliseert het plangebied ter hoogte van de Zwingel. Het onderzoeksterrein snijdt mogelijk de Kleine Speie uit 1546 aan. Op het plan van Marcus Gerards is ten zuiden van de Kleine Speie nog een gebouw weergegeven. Er is binnen de projectgrenzen zeker een verwachting om delen van deze spui en het gebouw aan te treffen.

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd Damme als vestingstad door Spaanse ingenieurs ontworpen. De stadsversterkingen zijn duidelijk waar te nemen op het plan van J. Blaeu en het plan van Chermont uit 1702-1703. Opvallend is dat de demi-lunes en ravelijnen uit de buitenste verdedigingsgordel met elkaar verbonden zijn. Het plan van Chermont kon vrij nauwkeurig georeferereerd worden en lokaliseert het plangebied ter hoogte van een bedekte weg tussen een *demi-lune* en de Damse Vaart. Het plangebied snijdt vermoedelijk de binnengracht, een contrescarpe, een bedekte weg, een palissade en de buitengracht aan. Op de Ferrariskaart is het verloop van de oorspronkelijke bedekte weg nog te zien. De ravelijnen en demi-lunes zijn nog te vrijwaren, maar zijn reeds in onbruik geraakt.

In 1817 wordt de Damse Vaart aangelegd. Door het rechte trekken komt deze waterloop precies ten noorden van het projectgebied te liggen. De verschuiving van de waterloop is duidelijk waar te nemen op een plan van kapitein de Contreras uit 1832. Welke impact deze verlegging van de waterloop heeft gehad op de bodemgesteldheid van het plangebied is op basis van de beschikbare gegevens niet te achterhalen. Ter hoogte van het plangebied zijn langsheen het verloop van de Damse Vaart duidelijk opgehoogde dijken waar te nemen. Dit verklaart waarom het plangebied afloopt in zuidoostelijke richting. Het projectgebied situeert zich op een hoogte van ca. 4.2 – 5.6 m TAW. De bodemkaart maakt binnen de projectgrenzen effectief melding van opgehoogde gronden.

Concreet kan de impact van de bodemingrepen op het eventueel archeologisch erfgoed op basis van enkel de bureaustudie niet ingeschat worden. Onderzoek ter hoogte van het plangebied kan

een licht werpen op de stadsontwikkeling van Damme. De vrij diepe bodemingrepen bieden een mogelijkheid om na te gaan in welke mate de niveaus - zoals deze op basis van de doorsnede op de Solvayweide verwacht worden – effectief aanwezig zijn binnen de projectgrenzen. Tevens kunnen er binnen de projectgrenzen sporen aan het licht komen die in verband te brengen zijn met de Kleine Speie en de vroegmoderne stadsversterkingen. Mogelijk heeft de aanleg van de Damse vaart een impact gehad op de bodemgesteldheid binnen de projectgrenzen maar dat kan op basis van de beschikbare gegevens niet met zekerheid aangetoond worden. Gezien de ligging in een stadscontext, waarbij een complexe verticale stratigrafie verwacht wordt, is het uitvoeren van een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van gerichte proefputten de enige relevante onderzoeksmethode om deze site te onderzoeken.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

BAETEMAN, C. (2007). De ontstaansgeschiedenis van onze kustvlakte, in: De Grote Rede 18. De Grote Rede: Nieuws over onze Kust en Zee, 18: pp. 2-10

DE GRUYSE, J. (2009): Archeologische begeleiding Jacob Van Maerlantstraat (Damme), Damme
DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Stadsarchief Damme

TERMOTE, J. & ZWAENPOEL, A. (2020). Beheerplan Stadsgezicht stadskern van Damme, Provincie West-Vlaanderen, 122p.

TERMOTE J. & DE MEULEMEESTER J. (1984): Damme (W.-Vl.): Terreinverkennde opgraving op de weide Solvay, Archeologie, 141.

TERMOTE. (2012). Ontstaan en landschapsgeschiedenis van de Zwinstreek, 12p.

TYS D. (2002). De inrichting van een getijdenlandschap. De problematiek van de vroegmiddeleeuwse nederzittingsstructuur en de aanwezigheid van terpen in de kustvlakte: het voorbeeld van Leffinge (gemeente Middelkerke, prov. West-Vlaanderen), in: Archeologie in Vlaanderen VIII - 2001/2002, pp. 257-279

VAN RANST, E. & SYS, C. (2000). Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

ZEEBROEK I. E.A. (2002), *Van schorre tot slagveld: een verkenning van het landschap van Testerep, Leffinge en Oostende van de vroege Middeleeuwen tot het beleg van Oostende (1601-1604)*. Brugge, Provincie West-Vlaanderen

